

Hallituksen esitys eduskunnalle tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvistä muutoksista oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalakia, asunto-osaakeyhtiölakia, eläintenpitokiel-torekisteristä annettua lakia, haastemieslakia, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettua lakia, liiketoimintakiellosta annettua lakia, rikosrekisterilakia, säätiölakia, yhdistyslakia, yritys-kiinnityslakia ja velkajärjestelyrekisteristä annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on tehdä Pää-ministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvät muutokset oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädän-töön. Ehdotetut muutokset edistäisivät hallitusohjelman tavoitteita kumota tiedon liikkuvuutta tai julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä haittaavat säädökset sekä hyödyn-tää tarvittaessa nykyistä laajemmin yleisen tietosuoja-asetuksen sisältämää kansallista liikku-mavaraa.

Tietosuojalain käsittelyn lainmukaisuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi si-ten, että viranomaiset voivat käsitellä henkilötietoja suoraan tietosuojalain nojalla yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi. Tietosuojalakiin ehdotetaan lisättäväksi vastaavat säännökset myös muiden kuin viranomaisten osalta, silloin kun ne hoita-vat lailla tai lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää, jossa on kyse yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta tai julkisen vallan käyttämisestä.

Tietosuojalakiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi muita perustuslaista ja Euroopan unionin tieto-suojasääntelystä johtuvia välttämättömiä täsmennyksiä erityisiä henkilötietoryhmiä koskevien tietojen sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien tietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin. Lakiin ehdotetaan lisäksi muutettavaksi ja lisättäväksi säännökset, joiden mukaan tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun sertifiointielimen akkreditoisi jatkossa tietosuojavaltuutetun sijasta Tur-vallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikkö.

Hallituksen esityksen muiden lakiehdotusten tavoitteena on kokonaisuudistuksen mukaisesti parantaa tiedon liikkuvuutta päivittämällä vanhentuneet teknistä käyttöyhteyttä koskevat sään-nökset vastaamaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia. Lisäksi yritys kiinnitys-lakiin ehdotetaan yksittäisiä tietosuojalainsäädännön edellyttämiä muutoksia ja täsmennyksiä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 EU- ja kansallinen lainsäädäntö	4
2.2 Ahvenanmaan maakuntalainsäädäntö	5
2.3 Kansainväliset velvoitteet	6
2.4 Nykytilan arviointi	6
2.4.1 Tietosuoja-asetuksen kansallisen sääntelyliikkumavaran käyttö	6
2.4.2 Tietosuojalaki.....	8
2.4.3 Teknisiä rajapintoja ja teknistä käyttöyhteyttä koskevat säännökset	19
2.4.4 Eräät henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset	19
3 Tavoitteet	19
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	20
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	20
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	21
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	23
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	23
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	24
6 Lausuntopalaute.....	24
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	24
7.1 Tietosuojalaki.....	24
7.2 Asunto-osakeyhtiölaki	37
7.3 Haastemieslaki	37
7.4 Laki eläintenpitokieltorekisteristä.....	38
7.5 Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä.....	38
7.6 Laki liiketoimintakiellosta	38
7.7 Laki velkajärjestelyrekisteristä.....	38
7.8 Rikosrekisterilaki	39
7.9 Säätiölaki.....	39
7.10 Yhdistyslaki	39
7.11 Yrityskiinnityslaki.....	39
8 Voimaantulo	41
9 Suhde muihin esityksiin.....	41
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	41
LAKIEHDOTUKSET	47
1. laki tietosuojalain muuttamisesta	47
2. laki asunto-osakeyhtiölain 2 luvun 15 §:n 4 momentin kumoamisesta.....	48
3. laki haastemieslain 4 a §:n muuttamisesta	49
4. laki eläintenpitokieltorekisteristä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	49
5. laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 9 ja 10 §:n muuttamisesta	50
6. laki liiketoimintakiellosta annetun lain 21 §:n muuttamisesta	51
7. laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta	51
8. laki rikosrekisterilain 5 §:n muuttamisesta	52
9. laki säätiölain 14 luvun 8 §:n muuttamisesta	53

10. laki yhdistyslain 47 §:n muuttamisesta	53
11. laki yrityskiinnityslain muuttamisesta.....	54
LIITE	56
RINNAKKAISTEKSTIT	56
1. laki tietosuojalain muuttamisesta	56
2. laki asunto-osakeyhtiölain 2 luvun 15 §:n 4 momentin kumoamisesta.....	59
3. laki haastemieslain 4 a §:n muuttamisesta	59
4. laki eläintenpitokieltorekisteristä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	60
5. laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 9 ja 10 §:n muuttamisesta	61
6. laki liiketoimintakiellosta annetun lain 21 §:n muuttamisesta	62
7. laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta	62
8. laki rikosrekisterilain 5 §:n muuttamisesta	63
9. laki säätiölain 14 luvun 8 §:n muuttamisesta	64
10. laki yhdistyslain 47 §:n muuttamisesta	65
11. laki yrityskiinnityslain muuttamisesta.....	66

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on hakea kasvua datataloudesta ja digitalisaatiosta. Hallitusohjelmaan sisältyy useita toimenpiteitä, joiden tavoitteena on tukea digitalisaation hyödyntämistä. Osana näitä toimenpiteitä ”hallitus toteuttaa kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen. Kokonaisuudistuksen yhteydessä kumotaan tiedon liikkuvuutta, pilvipalveluiden tarkoituksenmukaista käyttöä tai muuten julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä häiritsevät säädökset ja hyödynnetään tarvittaessa nykyistä laajemmin GDPR:n kansallista liikkumavaraa.”

Oikeusministeriö on 5.12.2023 asettanut koordinaatioryhmän valmistelevaan tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistusta. Koordinaatioryhmän tehtävänä on ohjata ja koordinoida ministeriöiden tekemää lainsäädännön selvitystyötä. Koordinaatioryhmä on julkaissut 17.6.2024 esiselvitystyönä laaditun väliraportin, jossa on tunnistettu eri ministeriöiden hallinnonalan lainsäädännöstä sellaiset henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset, jotka vaikuttavat viranomaisen tiedon liikkuvuuteen ja julkisten palveluiden järjestämiseen. Kukin ministeriö arvioi ja toteuttaa tältä osin tarvittavat lainmuutokset oman hallinnonalan osalta.

Oikeusministeriö on asettanut 31.3.2025 virkatyönä toteutettavan säädöshankkeen, jonka tarkoituksena on valmistella ehdotukset tietosuojalain ja oikeusministeriön hallinnonalan muiden lakien muuttamiseksi. Lainmuutoksilla on tarkoitus toteuttaa kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvät muutokset oikeusministeriön hallinnonalan lakeihin. Säädöshanke perustuu tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen väliraportissa ja siitä saadussa palautteesta tunnistettuihin tarpeisiin.

Hallituksen esitysluonnos oli lausuntokierroksella 29.8.–9.10.2025.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hankkeet> tunnuksella [OM015:00/2025](#). Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen valmisteluasiakirjat löytyvät tunnuksella [OM126:00/2023](#).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 EU- ja kansallinen lainsäädäntö

EU:n tietosuojalainsäädäntö

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä tietosuojasetus, astui voimaan 5 päivänä toukokuuta 2016. Yleinen tietosuojasetus on EU:n jäsenvaltioissa suoraan sovellettava säädös. Tietosuojasetuksen soveltaminen alkoi 25 päivänä toukokuuta 2018. Tietosuojasetusta täydentää ja täsmentää kansallinen tietosuojalaki (1050/2018), joka sisältää asetusta täydentäviä yleisesti sovellettavia säännöksiä muun muassa kansallisen valvontaviranomaisen eli tietosuojavaltuutetun osalta. Tietosuojalakia sovelletaan rinnakkain tietosuojasetuksen kanssa. Tietosuojalaki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Vaikka tietosuojasetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, asetuksen erät säännökset sisältävät kansallista liikkumavaraa, jonka puitteissa jäsenvaltiot voivat antaa kansallisessa laissa täydentäviä tai tarkempia säännöksiä. Asetuksen sallima kansallinen liikkumavara koskee

erityisesti julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyä, mutta jossain määrin myös yksityisen sektorin henkilötietojen käsittelyä. Kansallinen liikkumavara ei eritä poikkeuksia lukuun ottamatta velvoita jäsenvaltioita säätämään tietosuoja-asetusta täydentävää tai täsmentävää kansallista lainsäädäntöä, vaan asiasta päättäminen on jätetty kansallisen lainsäätäjän harkintaan. Ottaen huomioon, että tietosuoja-asetus on suoraan sovellettava säädös, kansallista liikkumavaraa olisi käytettävä rajoitetusti. Perustuslakivaliokunta on ottanut asiaan nimenomaisesti kantaa käsitellessään tietosuoja-asetusta täydentävää tietosuojalakia ja rikosasioiden tietosuojalakia, ja on todennut, että henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla, ja että erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi. (Ks. tarkemmin kappaleesta 3.2 sekä PeVL 14/2018 vp, s. 4—5 ja PeVL 26/2018 vp, s. 2—3.) Lainsäädännön on myös täytettävä tietosuoja-asetuksen mukaisesti yleisen edun mukainen tavoite ja on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain lisäksi oikeusministeriön hallinnonalalla on voimassa useita kymmeniä säädöksiä, joissa säädettyihin tehtäviin tai toimintaan liittyy henkilötietojen käsittelyä. Näistä ainoastaan osaan sisältyy varsinaisia henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä.

Tiedonhallintalaki

Viranomaistoiminnassa tapahtuvasta tiedonhallinnasta säädetään 1 päivänä tammikuuta 2020 voimaan tullessa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019, jäljempänä tiedonhallintalaki). Tiedonhallintalaki on yleislaki, joka koskee laajasti viranomaistoiminnassa tapahtuvaa tiedonhallintaa. Lailla varmistetaan viranomaisten tietoineistojen yhdenmukainen hallinta ja tietoturvallinen käsittely julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi. Tiedonhallintalain 5 luvussa säädetään lisäksi viranomaisten tietojärjestelmien välillä tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta sähköisesti muun muassa teknisten rajapintojen ja katseluyhteyden avulla. Lain tarkoituksena on ollut vähentää tarvetta säätää erityislainsäädännössä teknisluonteisesta tietojen luovutustavasta.

Vaikka tiedonhallintalaki on tullut voimaan jo vuonna 2020, oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädännössä on edelleen vanhentuneita säännöksiä teknisten rajapintojen ja katseluyhteyden avulla tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta, mikä voi aiheuttaa epäselvyyttä suhteessa muuhun viranomaisen tiedon luovuttamiseen sovellettavaan lainsäädäntöön ja siten vaikuttaa myös julkisen palvelun tarjoamiseen.

2.2 Ahvenanmaan maakuntalainsäädäntö

Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövallasta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:ssä. Valtakunnan lainsäädäntövallasta säädetään lain 27 §:ssä. Hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä arvioinnin kohteena olleesta lainsäädännöstä osa kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Ahvenanmaalla on lainsäädäntövaltaa erityisesti siltä osin kuin on kyse elinkeinotoiminnasta ottaen huomioon, mitä on säädetty lain 11 §:ssä, 27 §:n 2, 4, 9, 12—15, 17—19, 26, 27, 29—34, 37 ja 40 kohdassa sekä 29 §:n 1 momentin 3—5 kohdassa, kuitenkin niin, että myös maakuntapäivillä on toimivalta ryhtyä toimenpiteisiin näissä kohdissa tarkoitetun elinkeinotoiminnan edistämiseksi, teon rangaistavaksi säätämisestä ja rangaistuksen määrästä, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta, sekä uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta sekä muiden pakkokeinojen käytöstä, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta.

Ahvenanmaan maakunnan ja kuntien viranomaisten hallussa olevien henkilötietojen suoja on Ahvenanmaan itsehallintolain 19 §:ssä tarkoitetussa maakuntalakien lainsäädäntövalvonnassa katsottu itsehallintolain 18 §:n 1 ja 4 kohdan nojalla kuuluvan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Ehdotettu sääntely ei tule koskemaan Ahvenanmaata siltä osin kuin asia kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Ahvenanmaan maakuntalain 2019:74 mukaan Ahvenanmaalla sovelletaan tietosuojalakia, maakuntalaissa säädetyin poikkeuksin. Maakuntalain mukaan tietosuojalain 3 luvun valvontaviranomaista koskevia säännöksiä ei sovelleta suhteessa Ahvenanmaan valvontaviranomaiseen (Datainspektion). Datainspektion toimii maakuntalakia sovellettaessa tietosuoja-asetuksen tarkoitamina valvontaviranomaisena. Maakuntalain mukaan se huolehtii tietosuoja-asetuksessa säädetyistä tehtävistä, mukaan lukien tietosuoja-asetuksen 43 artiklan tarkoittamassa sertifiointielimen akkreditoinnista. Näin ollen tietosuojalakiin ehdotetut sertifiointielimen akkreditointia koskevat muutokset eivät koskisi Ahvenanmaata.

Tämän esityksen julkisen hallinnon tiedonhallintaa ja teknisiä käyttöyhteyksiä koskevat lakiehdotukset kuuluvat valtakunnan toimivaltaan ja tulevat sellaisinaan sovellettaviksi Ahvenanmaalla, lukuun ottamatta eläintenpitokieltorekisteristä annetun lain (21/2011) muuttamista koskevaa lakiehdotusta.

2.3 Kansainväliset velvoitteet

Henkilötietojen suojaa koskevaan lainsäädäntöön Euroopassa on merkittävällä tavalla vaikuttanut Euroopan neuvoston piirissä laadittu yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskeva yleissopimus (SopS 35—36/1992, jäljempänä tietosuojayleissopimus). Tietosuojayleissopimusta täydennettiin vuonna 2001 valvontaviranomaisia ja tietojen siirtoa rajojen yli koskevalla lisäpöytäkirjalla (ETS nro 181). Lisäpöytäkirja tuli Suomen osalta voimaan vuonna 2012. Euroopan neuvostossa on laadittu tietosuojayleissopimuksen muuttamista koskeva pöytäkirja (ETS nro 223). Tietosuojayleissopimuksen muutokset saattavat sen sisällöllisesti lähemmäksi EU:n tietosuojalainsäädäntöä, mutta sen soveltamisala on samalla laajempi huomioiden erityisesti sen soveltamisen kansallisen turvallisuuden ylläpitämiseen ja puolustukseen liittyvään henkilötietojen käsittelyyn.

Yleissopimuksen muuttamista koskeva pöytäkirja avattiin allekirjoittamista varten lokakuussa 2018, jolloin myös Suomi allekirjoitti sen. Suomi on ratifioinut pöytäkirjan joulukuussa 2020 ja toteuttanut pöytäkirjan edellyttämät muutokset lainsäädäntöön (HE 30/2020 vp). Pöytäkirja tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä, kun kaikki yleissopimuksen osapuolet ovat ilmaisseet suostumuksensa tulla pöytäkirjan sitomiksi. Jos pöytäkirja ei ole tullut voimaan viiden vuoden kuluttua siitä, kun se avattiin allekirjoitettavaksi, pöytäkirjan voimaantulon edellytyksenä on, että vähintään 38 osapuolta on ratifioinut tai hyväksynyt sen. Yleissopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan on ratifioinut tai siihen on liittynyt yhteensä 33 valtiota, mukaan lukien Suomi (tilanne 5.8.2025).

2.4 Nykytilan arviointi

2.4.1 Tietosuoja-asetuksen kansallisen sääntelyliikkumavaran käyttö

Oikeusministeriön hallinnonalan erityislainsäädännön sisältämät henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset on päivitetty vastaamaan uuden EU:n tietosuojalainsäädännön ja sitä täydentävien yleislakien vaatimuksia vuonna 2020 (HE 2/2020 vp). Tätä ennen oikeusministeriön hallinnonalan erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä oli tarkastettu vastaamaan EU:n tietosuoja-asetusta eräiltä osin muiden lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä.

Tietosuojalain säännöksiä on sittemmin tarkistettu eräiltä osin vastaamaan EU:n tietosuojalain-säädäntöä sekä eräiltä osin myös muiden lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä (HE 31/2023 vp, HE 62/2023 vp, 93/2022, HE 111/2022 vp, HE 30/2020 vp, HE 109/2020 vp).

Tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista silloin, kun tietosuoja-asetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa. Kansallista sääntelyliikkumavaraa liittyy useaan tietosuoja-asetuksen artiklaan. Sääntelyliikkumavaraa voidaan ensinnäkin käyttää, kun henkilötietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtaan, eli silloin, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi, tai kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa tai, 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetussa käsittelyssä, sen on oltava tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Asetusta tämentävä lainsäädäntö voi näissä tapauksissa sisältää erityisiä säännöksiä tietosuoja-asetuksen säännösten soveltamisen mukauttamiseksi, muun muassa käsittelyn lainmukaisuutta koskevia edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, rekisteröityjä, säilytysaikoja, käyttötarkoitussidonnaisuutta ja käsittelytoimia koskevia säännöksiä. Jäsenvaltion lainsäädännön on 6 artiklan 3 kohdan mukaan täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Ottaen huomioon tietosuoja-asetuksen suoran sovellettavuuden sekä perustuslakivaliokunnan lailla säätämistä koskeva viimeaikainen tulkintakäytäntö (ks. erityisesti PeVL 14/2018 vp) erityissääntely tulisi rajoittaa välttämättömään.

Kansallista sääntelyliikkumavaraa sisältyy myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelyn osalta tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan b, g, h, i ja j alakohtaan sekä 4 kohtaan. Artiklan 2 kohdan osalta sovellettavaksi tulee oikeusministeriön hallinnonalalla useimmiten g alakohta eli kansallinen käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Lisäksi edellytetään, että käsittely on oikeasuhteista tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely on tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan sallittua, kun se suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Rekisterinpitäjästä säätäminen on mahdollista tietosuoja-asetuksen perusteella. Rekisterinpitäjä määritellään tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa, jonka mukaan rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jos henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä.

Kansallista liikkumavaraa sisältyy myös yleisen tietosuoja-asetuksen 43 artiklaan. Artiklassa säädetään sertifiointielinten akkreditoinnista. Asetuksen 43 artiklan 1 kohdan mukaan sertifiointin myöntää ja uusii sertifiointielin, jolla on tietosuojaan liittyvä asianmukaisen tason asian-tuntemusta. Ennen sertifiointin myöntämistä tai uusimista sertifiointielimen on tiedotettava valvontaviranomaista, jotta tämä voi tarvittaessa peruuttaa tai määrätä peruuttamaan sertifiointin taikka kieltää myöntämästä tai uusimasta sertifiointia. Valvontaviranomainen voi käyttää myös muita 57 ja 58 artiklan mukaisia valtuuksiaan.

Jäsenvaltioiden on asetuksen mukaan säädettävä siitä, akkreditoiko nämä sertifiointielimet yksi tai molemmat seuraavista: 55 tai 56 artiklan nojalla toimivaltainen valvontaviranomainen tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 mukaisesti nimitetty kansallinen akkreditointielin noudattaen EN-ISO/IEC 17065/2012 -standardia ja 55 tai 56 artiklan nojalla toimivaltaisen valvontaviranomaisen vahvistamia lisävaatimuksia.

Tietosuoja-asetuksen salliman sääntelyliikkumavaran käyttöön liittyvässä erityislainsäädännössä ja rikosasioiden tietosuojalain säännöksistä poikkeavassa erityislainsäädännössä on yleissäädösten asettamien vaatimusten lisäksi otettava huomioon perustuslaista, EU:n perusoikeuskirjasta ja kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteista seuraavat vaatimukset.

Tarkempi kuvaus muutettavien lakien henkilötietojen käsittelyä koskevista säännöksistä ja liikkumavaran käytöstä sisältyy kunkin lakiehdotuksen yksityiskohtaisiin perusteluihin.

2.4.2 Tietosuojalaki

Tietosuojalain 4 §:n 2 kohta

Tietosuojalakia säädettäessä tarkoituksena on ollut varmistaa, että kansallisessa yleislaissa voitaisiin tietosuoja-asetuksen voimaantulonkin jälkeen säätää henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteista eräissä tapauksissa. Siltä osin kuin tietosuoja-asetuksen katsottiin jättävän kansallista liikkumavaraa, tietosuojalaissa ehdotettiin säädettävän käsittelyn oikeusperusteista vastaavasti kuin kumotussa henkilötietolaissa. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteista ei kuitenkaan ehdotettu säädettävän tyhjentävästi tietosuojalailla, vaan tarkoituksena on ollut, että erityislainsäädännöllä voidaan vastaisuudessaakin säätää käsittelyn oikeusperusteista tietosuoja-asetuksesta ilmenevin reunaehdoin ja sen kansalliselle lainsäätäjälle antaman harkintamarginaalin puitteissa. (HE 9/2018 vp, s. 1, 52–53).

Tietosuojalain 4 §:n 2 kohdassa säädetään oikeusperuste viranomaiselle, kun käsittely on tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaisen toiminnassa yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi. Lainkohdan tarkoituksella on ollut varmistaa, että viranomaiset voivat käsitellä henkilötietoja muiden tehtävien kuin niiden lakisääteisten velvoitteiden suorittamiseksi (HE 9/2018 vp, s. 80). Tarkoituksena on ollut varmistaa kansallisen yleislain sääntelyllä, että viranomaisella on oikeus käsitellä henkilötietoja yleiseen etuun liittyvän tehtävän suorittamisen yhteydessä.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 14/2018 vp, s. 4) on tietosuojalakiesitystä käsitellessään katsonut, että henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Perustuslakivaliokunnan mielestä lähtökohdaisesti riittävää on, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohdainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta nykyistä kansallista sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suoja ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn.

Tietosuojalain 4 §:ssä täsmennetään yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran puitteissa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisissa tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista ainoastaan jonkin 6 artiklan 1 kohdan edellytyksen täyttyessä. Pykälän sääntely perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettun käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Artiklan 3 kohdassa täsmennetään

edelleen, että 6 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettussa käsittelyssä käsittelyn on oltava tarpeen yleistä etua koskevan tehtävänsuorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan tämän asetuksen sääntöjen soveltamista. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan sisältämän liikkumavaran käytön perusvaatimuksena on, että jäsenvaltion lainsäädäntö täyttää yleisen edun mukaisen tavoitteen ja on oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Tietosuojalain 4 §:n 2 kohta on tarkoitettu tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittelystä ei ole nimenomaisesti säädetty erikseen, mutta henkilötietojen käsittely on tarpeen ja oikeasuhteista viranomaisen toiminnassa yleisen edun mukaisten tehtävien suorittamiseksi. Säännös ei luo henkilötietojen käsittelylle oikeusperustetta muille kuin viranomaisille eikä sen arvioida luovan perustetta myöskään sellaiseen käsittelyyn, joka liittyy viranomaisen julkisen vallan käyttöön.

Viranomaistoiminnassa henkilötietojen käsittely perustuu lähtökohtaisesti joko rekisterinpitäjän lakisääteiseen veloitteeseen tai yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai julkisen vallan käyttämiseen. Joissakin tilanteissa käsittely voi perustua samanaikaisesti myös molempiin edellä mainittuihin oikeusperusteisiin. Viranomaiset ovat kokeneet käytännön soveltamistilanteissa haasteita, millaisissa tilanteissa kyse on viranomaisen lakisääteiseen velvollisuuteen perustuvasta käsittelystä (tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta) ja milloin yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai julkisen vallan käyttöön perustuvasta käsittelystä (6 artiklan 1 kohdan e alakohta).

Tietosuojalain 4 §:n 2 kohdan tarkoituksena on ollut säätää oikeusperuste henkilötietojen käsittelylle nimenomaan viranomaisten toimintaan, jossa on kyse tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan tarkoittamasta käsittelystä. Lainkohta ei siten sovellu, kun viranomainen käsittelee henkilötietoja asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla, eli perustuen rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvollisuuteen.

Tietosuoja-asetusta edeltäneen henkilötietodirektiivin 29 artiklan mukaisen työryhmän (Article 29 Working Party, jäljempänä *Tietosuojayöryhmä WP29*) lausunnossa (Lausunto 6/2014 direktiivin 95/46/EY 7 artiklan mukaisesta rekisterinpitäjän oikeutetun intressin käsitteestä) on selvennetty, minkälaista henkilötietojen käsittelyä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta koskee. Vaikka Tietosuojayöryhmä WP29:n lausunto koskee tietosuoja-asetusta edeltäneen henkilötietodirektiivin 7 artiklan mukaisia käsittelyn oikeusperusteita, on lausunnossa esitettyjen tulkintojen katsottu soveltuvan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteiden arvioimiseen.

Lausunnossa todetaan rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen osalta (tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta), että jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyn laillisen veloitteen olisi oltava riittävän selvä sen edellyttämän henkilötietojen käsittelyn suhteen. Lausunnon mukaan yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista tai julkisen vallan käyttämistä koskeva käsittelyn oikeusperuste (tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta) kattaa puolestaan tilanteet, joissa rekisterinpitäjällä on julkista valtaa tai yleistä etua koskeva tehtävä (mutta ei välttämättä myös lakisääteistä velvoitetta käsitellä tietoja) ja tietojenkäsittely on tarpeen tämän vallan käyttämiseksi tai tehtävän suorittamiseksi. Edellä mainittujen käsittelyn oikeusperusteiden osalta on keskeistä arvioida, minkälaista harkintamarginaalia rekisterinpitäjälle jää esimerkiksi lakisääteisen velvollisuuden täyttämisessä sekä siinä, kuinka selkeä sääntely on sen edellyttämän henkilötietojen käsittelyn suhteen. Tietosuojayöryhmä WP29:n lausunnon mukaan rekisterinpitäjän lakisääteistä velvollisuutta sovelletaan sellaisten säännösten perusteella, joissa viitataan nimenomaisesti käsittelyn luonteeseen ja tavoitteeseen, eikä rekisterinpitäjällä saisi olla kohtuutonta harkinnanvaraa sen suhteen, miten se noudattaa laillista velvoitetta.

Käsittelyn oikeusperusteisiin liittyvää arviointia on tehty myös kansallisissa tuomioistuimissa (ks. KHO 2020:8, KHO 2022:16) ja Euroopan unionin tuomioistuimessa (ks. esimerkiksi asia C-200/23, asia C-740/22, asia C-439/19). Myös tietosuojavaltuutettu on arvioinut viranomais-ten henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteiden soveltuvuutta edellä esiin tuodun tietosuojatyö-ryhmän lausunnon mukaan (ks. vertailutietotarkastusten toteuttamisen yhteydessä käsiteltävien henkilötietojen rajaaminen, diaarinumero 3681/186/21).

Tietosuojalain 4 §:n 2 kohta on jätetty tarkoituksella avoimeksi sen mahdollistamiseksi, että viranomaisten henkilötietojen käsittelyllä on oikeusperuste silloin, kun käsittelyä ei ole nimenomaisesti katettu viranomaisen tehtävä- ja toimivaltuussäännöksillä tai muilla erityislainsäädännön säännöksillä. Lainkohdan soveltamisessa on esiintynyt kuitenkin haasteita, ja sen katsotaan jättävän epäselväksi, mitä yleistä etua koskevat tehtävät tarkoittavat käytännössä ja voidaanko esimerkiksi viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävää pitää tällaisena tehtävänä. Haasteita on koettu siitä huolimatta, että lain esitöissä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävät mainitaan nimenomaisesti (HE 9/2018 vp, s. 79).

Lainkohta ei luo oikeutta käsitellä henkilötietoja sellaiseen myöhempään käsittelyyn, joka on henkilötietojen alkuperäisten käsittelytarkoituksen kanssa yhteensopimatonta (eli niin sanotulle toisiokäytölle). Tällainen käsittely on lainmukaista, mikäli käsittelylle on olemassa jokin asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu käsittelyn oikeusperuste ja käsittelyssä noudatetaan, mitä asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa säädetään. Mikäli viranomainen käsittelee henkilötietoja alun perin jonkin sen tehtävän suorittamista varten ja henkilötietojen myöhempi käsittely olisi yhteensopivaa alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa ja siinä olisi kyse viranomaisen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta, käsittely voisi perustua esitettävään lainkohtaan. Edellä kuvattu tilanne voisi olla esimerkiksi kyseessä, kun viranomainen yhtäältä huolehtii tietyn palvelun järjestämisestä ja lisäksi sillä olisi tulevaisuudessa tarve kehittää kyseisiä palveluita. Tällaisessa tilanteessa henkilötietojen alkuperäinen ja myöhempi käsittelyn tarkoitus olisivat luultavasti yhteensopivia keskenään.

Lainkohta ei muodosta myöskään oikeudellista perustaa käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 (erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat tiedot), 10 artiklassa (rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvät henkilötiedot) tarkoitettuja henkilötietoja eikä myöskään muita valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja, joiden käsittelystä tulee perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti säätää nimenomaisesti ja tarkkarajaisesti ja rajata käsittely välttämättömään (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 5).

Lainkohdan osalta on tuotu lisäksi esiin tarpeet arvioida, tulisiko lainkohdan kattaa myös viranomaisten julkisen vallan käyttö. Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän julkaisemaan väliraporttiin liittyvän lausuntopalautteen perusteella viranomaiset ko-kevat yleisesti haasteita käsittelyn oikeusperusteiden valinnassa, muun muassa siitä, milloin viranomaisen käsittely perustuu yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseen tai julkisen vallan käyttöön. Huomioiden tietosuojalain 4 §:n 2 kohdan alkuperäinen tavoite lainkohdan laajasta soveltamisesta sekä se, ettei viranomaistoiminnassa julkisen vallan käyttöä voida lähtökohtaisesti myöskään erottaa yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta, tietosuojalain 4 §:n 2 kohtaa on arvioitu myös julkisen vallan käytön näkökulmasta. Arvioinnissa on otettu huomioon tietosuoja-asetuksen asettamat ja valtiosääntöiset reunaehdot.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetään käsittelyn oikeusperusteesta yhtäältä silloin, kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai toisaalta, kun se on tarpeen rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Vaikka alakohdassa erotellaan yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen ja julkisen vallan käyttäminen toisistaan, julkisen vallan käyttämistä ja yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista ei ole

useinkaan tosiasiallisesti eroteltavissa toisistaan. Julkishallinnon toiminnan yleinen päämäärä on yleisen edun toteuttaminen. Silloin kun viranomainen hoitaa lailla sille säädettyjä tehtäviä ja toimivaltuuksia, niissä on useimmiten kyse yleisen edun toteuttamisesta. Näin on myös tilanteissa, joissa viranomaiset käyttävät julkista valtaa. Julkisen vallan käytössä voidaan siten katsoa olevan kyse myös yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta. Sen sijaan yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen ei sisällä aina julkisen vallan käyttöä, vaan on sisällöltään laajempi. Edellä mainittu huomioden voisi olla mahdollista arvioida, että tietosuojalain 4 §:n 2 kohta sisältää jo nyt viranomaisen oikeuden käsitellä henkilötietoja silloin, kun se käyttää julkista valtaa, koska viranomaisen julkisen vallan käyttäminen on aina sidoksissa yleisen edun toteuttamiseen. Huomioiden kuitenkin, että tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdassa erotellaan toisistaan yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen ja julkisen vallan käyttö, tietosuojalain 4 §:n 2 kohdassa voisi olla tarpeen säätää nimenomaisesti, että lainkohta muodostaisi käsittelyn oikeusperusteen myös julkisen vallan käytön osalta.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen käsittelyä koskevassa valtiosääntöisessä arvioissa merkityksellisenä myös käsittelyn tarkoitusta yksilöön kohdistuvan julkisen vallan käytön mahdollistajana (ks. PeVL 1/2018 vp, s. 6). Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Toimivaltasääntely on valiokunnan käsityksen mukaan yleensä merkityksellistä myös perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (PeVL 51/2006 vp, s. 2/I). Näin ollen myös henkilötietojen käsittelyn oikeusperustetta koskevassa arvioinnissa on otettava huomioon, että silloin kun viranomainen puuttuu henkilön oikeuspiiriin, tulee toimivallan perustua lakiin. Pelkästään henkilötietojen käsittelyä koskevalla säännöksellä ei voida säätää viranomaisen toimivallasta eikä viranomainen voi käsitellä henkilötietoja laajemmin kuin mitä on perusteltua viranomaisen tehtävä- ja toimivaltasäännöksen kannalta.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 14/2018 vp, s. 4) on tietosuojalakia koskevaa ehdotusta käsitellessä kiinnittänyt erityistä huomiota sääntelytarpeeseen silloin, kun henkilötietoja käsittelee viranomainen. Valiokunta on viitannut oikeusministeriön tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoa varten asettaman työryhmän (jäljempänä TATTI-työryhmä) loppumietintöön (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 8/2018, s. 33), jossa viitataan edelleen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 45 kappaleeseen, jonka mukaan sekä 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan että e alakohtaan perustuvalla käsittelyllä tulisi olla perusta unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä. Tämä tarkoittaa, että viranomaisen tehtävä ja toimivaltuudet tulee kuvata lainsäädännössä niin, että henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta ja tarkoitus voidaan perustellusti johtaa siitä toiminnan tavoite huomioon ottaen. Asetuksen johdanto-osan 45 kappaleessa kuitenkin selvennetään, ettei asetuksessa edellytetä, että kaikkia yksittäisiä tiedonkäsittelytilanteita varten olisi olemassa erityislaki. Useiden käsittelytoimien perustana oleva yksi laki voi siten olla riittävä käsittelyn perustuessa rekisterinpitäjän lakisääteeseen velvoitteeseen tai jos käsittely on tarpeen yleisen edun vuoksi toteutettavan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi. Perustuslakivaliokunnalla ei ollut tietosuojalakia käsitellessään huomauttamista tähän lähtökohtaan. Riittävää on, että käsittelyn oikeusperusteesta säädetään tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellyttämällä tavalla.

Perustuslakivaliokunnan (PeVL 14/2018 vp, s. 4) mielestä tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen sääntely vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä. Perustuslakivaliokunnan

mielestä henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Valiokunta on arvioinut, että myös sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellaisen säätäminen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksen edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustelumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn kohdalla.

Huomioiden tietosuoja-asetuksen sekä perustuslakivaliokunnan edellä mainittu lausuntokäytäntö, tietosuojalain 4 §:n 2 kohtaa on mahdollista selventää siten, että lainkohta loisi käsittelyn oikeusperustan myös niissä tilanteissa, kun kyse on julkisen vallan käytöstä.

Muun kuin viranomaisen henkilötietojen käsittely julkista hallintotehtävää hoitaessa

Tietosuojalain 4 §:n 2 kohdan osalta on pidetty haasteellisena lisäksi sitä, että lainkohta koskee ainoastaan viranomaisia, eikä esimerkiksi yksityisiä tahoja, jotka hoitavat julkisia hallintotehtäviä. Koordinaatioryhmän julkaisemaan väliraporttiin liittyvässä lausuntopalautteessa on nostettu esiin kysymys siitä, tulisiko tietosuojalaissa säätää käsittelyn oikeusperustasta myös muille kuin viranomaisille, silloin kun ne hoitavat julkista hallintotehtävää, jossa on kyse yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta. Tietosuojalain 4 §:n 2 kohdan sanamuodon ja lainkohtaa koskevien perusteluiden perusteella on selvää, ettei kohtaa ole säädetty muun kuin viranomaisen hoitaman julkisen hallintotehtävän suorittamiseksi. Asiaa on arvioitu tietosuoja-asetuksessa säädettyjen ja valtiosääntöisten reunaehtojen näkökulmasta.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista ainoastaan jonkin 6 artiklan 1 kohdan edellytyksen täyttyessä. Henkilötietojen käsittely on 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan lainmukaista, jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta on mahdollinen henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste myös yksityisille. Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 45 kappaleen mukaan kyseinen henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste kuitenkin edellyttää oikeusperusteen ja henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen täsmentämistä laissa, minkä lisäksi on syytä täsmentää, kuuluuko rekisterinpito viranomaisen tai muun julkisoikeudellisen oikeushenkilön tehtäväksi vai yksityisten elinkeinonharjoittajien tehtäväksi. Yleistä etua koskevan tehtävän mukaisen oikeusperusteen olisi oltava selkeä ja täsmällinen ja sen soveltamisen olisi oltava ennakoitavissa olevaa. Tietosuoja-asetus ei edellytä myöskään yksityisten tahojen osalta, että kaikkia yksittäisiä tiedonkäsittelytilanteita varten olisi olemassa erityislaki. Riittävää on, että lainsäädännössä huomioidaan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan reunaehdot.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täyttymistä tulee arvioida tapauskohtaisesti kunkin viranomaisorganisaation ulkopuolelle annettavaksi ehdotetun julkisen hallintotehtävän kohdalla erikseen (ks. esimerkiksi PeVL 5/2014 vp, s. 3, PeVL 23/2013 vp, s. 3, PeVL 10/2013 vp, s. 2/II, PeVL 6/2013 vp ja PeVL 53/2010 vp). Perustuslain 124 §:n viimeisen virkkeen mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain

viranomaiselle. Säännöksen tarkoituksena on perustuslain esitöiden mukaan rajoittaa julkisten hallintotehtävien antamista viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Säännöksen sanamuodolla korostetaan sitä, että julkisten hallintotehtävien hoitamisen tulee pääsääntöisesti kuulua viranomaisille ja että tällaisia tehtäviä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain rajoitetusti (HE 1/1998 vp, s. 178—179).

Julkinen hallintotehtävä oikeudellisena käsitteenä on perustuslain 124 §:stä sisältönsä saava käsite, jonka tyhjentävää sisältöä ei lähtökohtaisesti tule määritellä tavallisen lain säännösten kautta. Perustuslain 124 §:ssä tarkoitettulla julkisella hallintotehtävällä viitataan verraten laajaan hallinnollisten tehtävien joukkoon, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä (HE 1/1998 vp, s. 179/I). Hallintolain (434/2003) esitöissä on katsottu, että julkisiin hallintotehtäviin voi liittyä oikeus käyttää julkista valtaa eli hallintopäätösten tekemistä sekä asian ratkaisemista välittömästi palvelevia valmistelu- ja täytäntöönpanotoimia. Julkinen hallintotehtävä viittaa muun muassa toimintaan, johon liittyy yleisen edun toteuttamista tai muutoin julkisten palvelujen järjestämiselle luonteenomaisia piirteitä (HE 72/2002 vp, s. 48). Lainsäädäntö- tai tuomiovallan käyttöä sen sijaan ei voida pitää säännöksessä tarkoitettuna hallintotehtävänä. Perustuslain 124 §:n säännös kattaa sekä viranomaisille nykyisin kuuluvien tehtävien siirtämisen että hallintoon luettavien uusien tehtävien antamisen muille kuin viranomaisille (HE 1/1998 vp, s. 179/I), eikä tehtävän aiempi hoitaminen yksityisen toimesta estä sen arvioimista perustuslain 124 §:n tarkoittamaksi julkiseksi hallintotehtäväksi (ks. esimerkiksi PeVL 17/2012 vp ja PeVL 57/2010 vp). Perustuslakivaliokunnan mielestä kokonaan vailla merkitystä ei kuitenkaan ole toiminnan nykyinen sääntelytapa, vaikka tehtävän kaupallinen tai liikeloudellinen luonne ei välttämättä merkitse ehdotonta estettä perustuslain 124 §:n soveltumiselle. Valiokunta katsoi arvioidessaan vuonna 2017 esitettyä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, että yksityisten palveluntuottajien tarjoamia palveluja oli perusteltua arvioida tuolloin arvion kohteena olleen uudistuksen puitteissa perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuina julkisina hallintotehtävinä (PeVL 26/2017 vp ja PeVL 15/2018 vp).

Lähtökohta perustuslain 124 §:n sääntelyssä on se, että julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säädetään lailla. Hallintotehtävän antamista koskevassa laissa tulee yksilöidä, mitä tehtäviä ulkopuoliselle voidaan siirtää ja millä edellytyksillä. Koska etenkin julkisten palvelutehtävien hoitaminen edellyttää joustavaa järjestämistä eikä tällaisten tehtävien antamisesta ole sääntelyn tavoitteiden kannalta tarpeen edellyttää säädettäväksi yksityiskohtaisesti lailla, voidaan hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säätää tai päättää myös lain nojalla. Tehtävän antamiseen oikeuttavan toimivallan on tällöinkin perustuttava kuitenkin lakiin (HE 1/1998 vp, s. 179/I).

Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa yksityisen hoidettavaksi vain lailla tai lain nojalla, jolloin sen sisältö määräytyy kussakin tapauksessa sitä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Lainsäädännön toimivuuden kannalta on tärkeää, että lainsäätäjät osoittaa selvästi, milloin jokin toiminta on julkisen hallintotehtävän hoitamista ja miltä osin siihen liittyy julkisen vallan käyttöä (HE 72/2002 vp, s. 49). Tehtävän sisältöä on tarpeen luonnehtia riittävästi lain esitöissä säädettäessä tehtävän antamisesta (ks. LaVL 10/2021 vp, s. 12–13). Hallintotehtävän antamista koskevassa laissa tulee yksilöidä, mitä tehtäviä ulkopuoliselle voidaan siirtää ja millä edellytyksillä. Sopimuksen tai viranomaispäätöksen varaan ei voida jättää esimerkiksi vaatimuksia toiminnan yleisistä ehdoista, julkisten hallintotehtävien hoitamiseen kohdistuvasta valvonnasta, toimijan kelpoisuudesta ja luotettavuuden arvioinnista eikä tehtäviä hoitavien virkavastuusta. Lähtökohtana julkisen hallintotehtävän hoitamisen osalta voidaan pitää sitä, että toimija kykenee julkista hallintotehtävää koskevan lainsäädännön ja esitöiden perusteella arvioimaan, miltä osin se hoitaa julkista hallintotehtävää.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Säännöksellä korostetaan julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen ja asiantuntemuksen merkitystä sekä sitä, että näiden henkilöiden julkinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat ennen muuta julkiseen hallintotehtävään liittyvää päätöksentekoa. Tosiasiallisessa hallintotoiminnassa perusoikeuksien toteutumisesta on katsottu voitavan huolehtia lähinnä sääntelyn yleisen asianmukaisuuden sekä julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden sopivuuden ja pätevyyden avulla (ks. esimerkiksi PeVL 24/2001 vp). Perustuslakivaliokunta on korostanut, että uskottaessa hallintotehtäviä muulle kuin viranomaiselle tulee säännösperusteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa (ks. PeVL 5/2014 vp, s. 3–4, PeVM 10/1998 vp, s. 35/II). Tämä edellyttää pääsääntöisesti, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (ks. PeVL 53/2014 vp, s. 4–5, PeVL 5/2014 vp, s. 4, PeVL 11/2006 vp, PeVL 33/2004 vp ja PeVL 46/2002 vp).

Hallinnon yleislaillella tarkoitetaan sellaisia julkisen hallinnon toimintaa yleisesti säänteleviä lakeja, joita sovelletaan hallintoasian käsittelyyn ja muuhun viranomaistoimintaan aina, jollei erikseen ole toisin säädetty. Hallinnon yleislakeina pidetään esimerkiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019), kielilakia (423/2003), saamen kielilakia (1086/2003), viranomaistoiminnan julkisuudesta annetun lakia (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki), tietosuojalakia, tiedonhallintalakia ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003). Hallinnon yleislait konkretisoivat osaltaan perustuslain perusoikeussäännöksissä suojattuja hyvän hallinnon ja oikeusturvan takeita, julkisuusperiaatetta sekä kielellisiä oikeuksia. Hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös viranomaiskoneiston ulkopuolisiin niiden hoitaessa perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta on katsonut, että lakiin ei ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä yleensä sisällyttää viittausta hallinnon yleislakeihin (PeVL 42/2005 vp, s. 3/II). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että tilanteessa, jossa hallinnon kaikkien yleislakien soveltaminen ehdotuksessa tarkoitettuun ei ole sanottujen lakien omien säännösten perusteella ollut aivan selvää, on hallintotehtävän siirtämistä tarkoittavassa laissa tullut olla viittaus mainittuihin yleislakeihin (PeVL 20/2006 vp, s. 2/II).

Tietosuojalaki on hallinnon yleislaki. Tietosuojalain 4 §:n 2 kohta on rajattu nimenomaisesti koskemaan viranomaisten henkilötietojen käsittelyä yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi (HE 9/2018 vp, s. 79). Esimerkiksi hallintolaissa säädetään erikseen siitä, että hallintolakia sovelletaan yksityisiin toimijoihin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Vastaavasti myös tiedonhallintalain soveltamisalaa koskevan 3 §:n mukaan eräitä lain säännöksiä sovelletaan myös yksityisiin henkilöihin tai yhteisöihin taikka muihin kuin viranomaisena toimiviin julkisoikeudellisiin yhteisöihin siltä osin kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää tai niiden käyttäessä julkista valtaa. Myös julkisuuslain ajantasaistamista koskevassa mietinnössä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2023:32) on arvioitu julkisuuslain soveltamisalaa julkisen hallintotehtävän hoitamisessa.

Huomioiden edellä mainittu tietosuoja-asetuksen sääntely, perustuslain 124 § sekä perustuslakivaliokunnan edellä viitattu julkista hallintotehtävää koskeva ja tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikumavaran käyttöä koskeva lausuntokäytäntö (ks. erityisesti PeVL 14/2018 vp, s. 4–5), on arvioitu mahdollisesti säätää tietosuojalain 4 §:ssä oikeudellinen perusta – vastaavalla tavalla kuin viranomaisille – myös muille kuin viranomaisille, kun ne hoitavat julkista hallintotehtävää, jossa on kyse yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta tai julkisen vallan käyttämisestä. Vastaavalla tavalla kuin viranomaisten käsittelyä koskevassa tietosuojalain 4 §:n 2 kohdassa, soveltamisala rajautuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdassa

tarkoitettuun käsittelyyn. Ehdotettu sääntely ei siten koskisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittamaa käsittelyä, jossa on kyse rekisterinpitäjän lakisääteisen velvollisuuden noudattamisesta. Ehdotettu sääntely olisi vastaavalla tavalla sidottu myös tarpeellisuuteen ja oikeasuhteisuuteen. Sääntely ei myöskään loisi oikeutta käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja, joiden käsittelystä tulisi säätää perustuslakivaliokunnan ja tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

Tietosuojalain säännökset terveydentilatietojen ja rikostietojen käsittelystä vakuutuslaitosten toiminnassa

Tietosuojalain 6 §:ssä säädetään oikeudesta käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan tarkoittamia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä vakuutuslaitosten vakuutustoiminnassa siten, että vakuutuslaitokset voivat käsitellä vakuutus-toiminnassa saatuja tietoja vakuutetun ja korvauksenhakijan terveydentilasta, sairaudesta tai vammaisuudesta taikka häneen kohdistetuista hoitotoimenpiteistä tai niihin verrattavista tiedoista. Kohdassa käytetään tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan sisältämää liikkumavaraa.

Tietosuojalain 7 §:ssä säädetään oikeudesta käsitellä tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettujen rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä. Lain 7 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan asetuksen 10 artiklan tarkoittamia henkilötietoja saa käsitellä, jos niitä käsitellään lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyssä tarkoituksessa. Säännöksessä luodaan näin ollen vakuutuslaitoksille oikeus käsitellä myös rikostuomioihin ja rikoksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja, jotka ovat tarpeen vakuutuslaitoksen vastuun selvittämiseksi. Sääntely perustuu tietosuoja-asetuksen 10 artiklan sisältämään sääntelyliikkumavaraan.

Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan sananmuodon ei ole katsottu mahdollistavan vakuutuslaitosten oikeutta käsitellä vakuutuksenhakijan tai sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan, terveydentilaa koskevia tietoja. Tietosuojavaltuutetun toimisto on ratkaisukäytännössään (TSV 8.6.2022, diaarinumero 7285/183/18) katsonut, että rekisterinpitäjä ei voi tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyn nojalla käsitellä vapaaehtoisen vakuutuksen hakijan terveydentilatietoja tai sen henkilön terveydentilatietoja, jonka kuoleman, sairastumisen tai loukkaantumisen varalta vapaaehtoista vakuutusta ollaan hakemassa. Tästä syystä rekisterinpitäjä ei voi myöskään pyytää vakuutuksen hakemismvaiheessa näiden henkilöiden terveydentilatietoja terveydenhuollon yksiköstä tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan säännöksen nojalla.

Tietosuojavaltuutettu on kiinnittänyt huomiota tässä yhteydessä vakuutetun ja vakuutuksenottajan käsitteisiin, joista säädetään vakuutus sopimuslaissa (543/1994). Vakuutus sopimuslain 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti vakuutuksenottajalla tarkoitetaan sitä, joka on tehnyt vakuutuksenantajan kanssa vakuutus sopimuksen ja 5 kohdan mukaisesti vakuutetulla sitä, joka on henkilö vakuutuksen kohteena. Vakuutus sopimuslain esitöiden mukaan henkivakuutuksen vakuutettu on henkilö, jonka kuoleman tai elämisen varalta vakuutus on otettu. Tapaturmavakuutuksen vakuutettu on henkilö, jonka tapaturmaisen loukkaantumisen tai kuoleman varalta vakuutus on otettu (HE 114/1993 vp, s. 22). Tietosuojavaltuutettu on kiinnittänyt huomiota siihen, että tietosuojalain 6 § 1 momentin 1 kohdan mukainen sääntely on rajattu ainoastaan vakuutetun ja korvauksenhakijan terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta koskevien tietojen käsittelyyn, eikä vakuutuksen hakemismvaiheessa vakuutus sopimusta ei ole vielä solmittu.

Huomioiden tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetty käsittelyn lainmukaisuutta, asianmukaisuutta ja läpinäkyvyyttä koskeva käsittelyperiaate sekä se, että

potilasasiakirjojen käsittelyyn liittyvä vahva potilaan yksityisyyden kunnioittamisen ja suojan tarve, tietosuojavaltuutettu on katsonut ratkaisussaan, että tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan säännöstä koskien vakuutetun ja korvauksenhakijan terveystietojen käsittelyä vakuutus-toiminnassa ei voida laajentaa vakuutuksen hakemisvaiheessa vakuutuksenhakijana olevaan rekisteröityyn. Rekisteröityjen on voitava luottaa tietosuojalain sananmukaiseen sääntelyyn vakuutuksen hakemistilanteessa. Sananmukaisen sääntelyn vastainen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien terveydentilatietojen käsittely ei ole rekisteröityjen kohtuullisten odotusten mukaista. Potilasasiakirjoihin liittyvän vahvan yksityisyyden suojan tarpeen vuoksi ei ole myöskään mahdollista, että tietoja käsiteltäisiin sananmukaisen sääntelyn vastaisesti. Näin ollen tietosuojavaltuutettu on katsonut, että vakuutuksenhakijan terveystietojen käsittelyyn ja terveystietojen pyytämiseen terveydenhuollon yksiköstä ei ole mahdollista soveltaa tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan säännöstä. Tietosuojavaltuutettu on pitänyt kuitenkin mahdollisena, että vakuutuksenhakijoiden terveydentilatietoja on mahdollista käsitellä ennen vakuutussopimuksen solmimista suostumukseen perustuen (TSV 8.6.2022, diaarinumero 7285/183/18). Vakuutuslaitokset ovat siten vastuunsa selvittämiseksi voineet käsitellä terveydentilatietoja suostumukseen perustuen.

Huomioiden vakuutuslainsäädännön kokonaisuus ja tarkoitus sekä vakuutuslaitosten tarve käsitellä terveydentilatietoja niiden vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi myös vakuutuksen hakemisvaiheessa, tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1 kohtaa on tarve muuttaa siten, että oikeus käsitellä kyseisiä terveydentilatietoja laajennetaan koskemaan myös vakuutuksenhakijaa sekä sitä henkilöä, jolle vakuutussuojaa haetaan. Lisäksi olisi tarve täsmentää, että säännöstä sovellettaisiin käsittelyyn ennen vakuutuksen myöntämistä vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi sekä vakuutussopimuksen solmimisen jälkeen vakuutuslaitoksen vastuun selvittämiseksi. Vastaavat täsmennykset ovat tarpeellisia myös tietosuojalain 7 §:ään, jossa säädetään vakuutuslaitosten oikeudesta käsitellä tietosuoja-asetuksen 10 artiklan tarkoittamia rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä henkilötietoja niiden vastuun selvittämiseksi. Kyseisten tietojen käsittely voidaan sallia tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaisesti jäsenvaltion lainsäädännössä.

Ehdotetuilla täsmennyksillä ei ole tarkoitus vaikuttaa vakuutusten myöntämiseen tai vakuutussopimusten tekemiseen, vaan selkeyttää vakuutuslaitosten oikeutta käsitellä terveydentilaa koskevia tietoja sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä tietoja vakuutuksen hakemisvaiheessa. Ehdotetuilla muutoksilla ei olisi myöskään vaikutusta rekisteröityjen oikeuksiin, joista säädetään tietosuoja-asetuksessa. Vakuutuslaitosten tulee jatkossakin informoida rekisteröityjä tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan mukaisesti, kun tietoja kerätään rekisteröidyltä itseltään tai muualta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi asetuksen edellyttämällä tavalla asianmukaisia lisäsuojatoimia rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi.

Tietosuojalain 6 ja 7 §:ssä säädettyjen suojatoimien riittävyys

Tietosuojalain 6 ja 7 §:ssä säädetään tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa säädettyjen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien sekä 10 artiklassa säädettyjen rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä. Kyseisten säännösten osalta on tarpeen ottaa huomioon sekä tietosuoja-asetuksen että valtiosääntöiset reunaehdot. Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin sääntely perustuu tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan sisältämään liikkumavaraan. Kyseinen liikkumavara mahdollistaa, että 9 artiklan 1 kohdassa säädettyä käsittelykieltoa ei sovelleta, mikäli käsittelystä säädetään unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, edellyttäen että se on oikeasuhteista ja siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan osalta tulee näin ollen varmistaa, että laissa säädetään kyseiseen käsittelyyn liittyvistä asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä, eli niin sanotuista suojatoimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen

suojaamiseksi. Tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikoksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Kattavaa rikosrekisteriä pidetään vain julkisen viranomaisen valvonnassa. Tietosuojalain 7 §:n 1 momentin sääntely perustuu 10 artiklan liikkumavaraan. Kyseisen käsittelyn osalta niin ikään tulee varmistaa, että jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään asianmukaisista suojatoimista säätämistä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta. (PeVL 14/2018 vp ja PeVL 15/2018 vp). Vaikka EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9 artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvytyden vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp), pitää perustuslakivaliokunta edelleen perusteltuna kuvata valtiosääntöisesti tiettyjä henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi (PeVL 15/2018 vp). Näillä tarkoitetaan laajempaa tietojoukkoa kuin vain tietosuoja-asetuksessa tarkoitetut erityiset henkilötietoryhmät (ks. tältä osin myös esimerkiksi PeVL 17/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 15/2018 vp, myös 13/2016 vp, PeVL 14/2009 vp). Myös tietosuoja-asetuksen 51 johdantokappaleen mukaan asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Perustuslakivaliokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL 14/2018 vp). Valiokunta (PeVL 17/2018 vp) on edelleen nimenomaisesti katsonut, että terveydentilatietojen ja muiden arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn on oltava tietosuoja-asetuksen mahdollistamisissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa.

Tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa säädetään tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan edellyttämistä asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä, joita rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän on toteutettava käsitellessään henkilötietoja pykälän 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Pykälän 2 momenttiin on sisällytetty esimerkkilista toimenpiteistä, joita asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet voivat sisältää. Lain esitöiden mukaan (HE 9/2018 vp, s. 91) kyseinen lista ei ole kattava eikä pakottava. Rekisterinpitäjän harkintaan jää siten ensivaiheessa sen arvioiminen, millaisia suojatoimenpiteitä henkilötietojen käsittelyyn sisältyvät riskit edellyttävät. Tietosuojalain 7 §:n 2 momentissa on viittaus tietosuojalain 6 §:n 2 momenttiin. Näin ollen rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän tulee toteuttaa asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi myös silloin, kun se käsittelee rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä tietoja tietosuojalain 7 §:n 1 momentin nojalla.

Huomioiden edellä mainittu tietosuoja-asetuksen sääntely ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö, tietosuojalain 6 ja 7 §:n suojatoimisääntelyä olisi tarve täsmentää. Tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa ja 7 §:n 2 momentissa säännellään tietosuoja-asetuksen 9 artiklan ja 10 artiklan edellyttämistä suojatoimista. Kyseinen suojatoimisääntely jättää kuitenkin rekisterinpitäjälle ja henkilötietojen käsittelijälle harkintamarginaalia arvioida ja toteuttaa riittävät suojatimet huomioiden kyseisestä käsittelystä aiheutuvat riskit. Huomioiden, että tietosuojalain 6 §:n 1 momentissa ja 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn voi

herkästi sisältyä korkeita riskejä rekisteröidyille, pykälissä tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä on tarpeen rajata perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla välttämättömään. Välttämättömyyteen sitominen olisi tietosuoja-asetuksen 9 ja 10 artiklan edellyttämä suojatoimi. Käsittelystä aiheutuvat korkeat riskit huomioden on tarpeen säätää täsmällisemmin myös eräistä muista suojatoimista liittyen tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa ja 7 §:n 1 kohdan 2 kohdassa tarkoitettuun käsittelyyn. Tarkempi kuvaus ehdotettavista suojatoimista on sisällytetty kunkin ehdotuksen osalta yksityiskohtaisiin perusteluihin (ks. tarkemmin kappale 7.1).

Tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu sertifiointi ja sertifiointielimen akkreditointi

Sertifioinnilla tarkoitetaan kansainvälisen standardoimisjärjestön yleismääritelmän mukaan ulkopuolisen ja riippumattoman tahon suorittamaa arviointia koskien sitä, täyttääkö tuote, palvelu tai järjestelmä ennalta määritellyt kriteerit.

Tietosuoja-asetuksen 42 artiklassa on annettu mahdollisuus henkilötietojen käsittelyä sisältävän toiminnan sertifiointiin, jolla voidaan osoittaa oman toiminnan sääntelyn mukaisuutta. Tietosuojasertifikaatin voi myöntää toimivaltainen valvontaviranomainen tai erillinen tietosuoja-asetuksen 43 artiklassa tarkoitettu sertifiointielin, jolla on tietosuojaan liittyvä asianmukaisen tason asiantuntemus. Tietosuojaa koskeva sertifiointi on rekisterinpitäjille ja käsittelijöille vapaaehtoinen.

Tietosuoja-asetus edellyttää, että jos sertifiointin myöntää 43 artiklassa tarkoitettu sertifiointielin, tämän on oltava akkreditoitu. Akkreditointi tarkoittaa pätevyyden toteamista. Akkreditoinnin myöntämiseen sovellettavista vaatimuksista säädetään akkreditoinnin vaatimusten vahvistamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 II luvussa (jäljempänä akkreditointiasetus). Akkreditointiasetuksessa vahvistetaan säännöt vaatimustenmukaisuuden arviointitoimintaa harjoittavien vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten akkreditoinnin järjestämistä ja toimintaa varten. Akkreditointiasetus edellyttää, että kukin jäsenvaltio nimittää yhden kansallisen akkreditointielimen. Suomessa kansallisena akkreditointielimenä toimii Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta annetun lain (1261/2010) 2 a §:n mukaisesti Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikkö (FINAS-akkreditointipalvelu).

Tietosuoja-asetuksen 43 artiklan 1 kohta edellyttää jäsenvaltioiden säätävän siitä, akkreditoiko sertifiointielimet 55 tai 56 artiklan nojalla toimivaltainen valvontaviranomainen tai akkreditointiasetuksen mukaisesti nimetty akkreditointielin, vaiko molemmat näistä. Voimassa olevan tietosuojalain 14 §:n 4 momentin mukaan Suomessa tietosuojavaaltuutettu akkreditoi sertifiointielimen, ja tämä on listattu mainitussa lainkohdassa yhtenä tietosuojavaaltuutetun tehtävänä.

Akkreditoinnin myöntämisen edellytyksistä säädetään muun ohella tietosuoja-asetuksen 43 artiklan 2 ja 3 kohdissa. Tietosuoja-asetuksen 43 artiklan 4 kohdan perusteella akkreditointi myönnetään enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan uusida samoin edellytyksin, jos sertifiointielin yhä täyttää vaatimukset.

Vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annettua lakia (920/2005, jäljempänä akkreditointilaki) sovelletaan vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen akkreditointiin ja siihen liittyvään pätevyyden arviointiin. Akkreditointilain 6 § edellyttää, että akkreditoitavan arviointielimen organisaatio, henkilöstö, johtamis- ja laatujohtaminen, sisäinen valvonta sekä vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelu ovat asianmukaiset ottaen huomioon akkreditointiyksikön soveltamat yhdenmukaiset kansainväliset ja eurooppalaiset arviointiperusteet. Kansallinen akkreditointiyksikkö huolehtii akkreditointilain 8 §:ssä säädetyn mukaisesti arviointielimen pätevyyden seurannasta. Akkreditointiyksikkö voi viime kädessä peruuttaa akkreditoinnin, jos arviointielin ei ole sille asetetussa määräajassa korjannut

akkreditoinnin edellytyksissä todettua puutetta. Tietosuoja-asetuksen 43 artiklan 7 kohdan perusteella myös toimivaltainen tietosuojan valvontaviranomainen voi peruuttaa tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun akkreditoinnin. Akkreditointilain 10 §:ssä viitataan muutoksenhaun osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (808/2019).

Valmistelussa on arvioitu, että sertifiointielimen akkreditointi olisi tarkoituksenmukaisinta siirtää tietosuojavaltuutetulta FINASin tehtäväksi. Tietosuojavaltuutettu toimisi kuitenkin akkreditoinnissa teknisenä asiantuntijana tai antaisi lausunnon tietosuoja-asetuksen vaatimusten osalta. Ehdotetulla lainmuutoksella voitaisiin varmistaa akkreditoinnin tarkoituksenmukainen järjestäminen, viranomaisten resurssien tehokas kohdentaminen sekä akkreditointia hakevien sertifiointielinten yhdenvertainen kohtelu.

2.4.3 Teknisiä rajapintoja ja teknistä käyttöyhteyttä koskevat säännökset

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän laatimassa väliraportissa on tunnistettu, että osa sähköisiä tiedonluovutustapoja koskevasta sääntelystä on vanhentunutta ja voi aiheuttaa epäselvyyttä suhteessa tiedonhallintalakiin. Tiedonhallintalain 5 luvussa säädetään teknisten rajapintojen ja katseluyhteyden avulla tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta ja lain tarkoituksena on ollut vähentää tarvetta säätää erityislainsäädännössä teknisluonteisesta tietojen luovutustavasta.

Vaikka tiedonhallintalaki on tullut voimaan jo vuonna 2020, oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädännössä on edelleen vanhentuneita säännöksiä teknisten rajapintojen ja katseluyhteyden avulla tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta, mikä voi aiheuttaa epäselvyyttä suhteessa muuhun viranomaisen tiedon luovuttamiseen sovellettavaan lainsäädäntöön ja vaikuttaa osaltaan myös julkisen palvelun tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ja palveluiden tarjoamiseen, esityksessä ehdotetaan päivitettäväksi vanhentuneita teknisiä käyttöyhteyksiä koskevia säännöksiä seuraavista laeista: 1) laki velkajärjestelyrekisteristä (368/2017), 2) laki konkurssi- ja yrityssaaneerausrekisteristä (137/2004), 3) laki eläintenpitokieltorekisteristä, 4) asunto-osakeyhtiölaki (1599/2009), 5) laki liiketoimintakiellosta (1059/1985), 6) haastemieslaki (505/1986), 7) säätiölaki (487/2015), 8) yhdistyslaki (503/1989) ja 9) rikosrekisterilaki (770/1993).

2.4.4 Eräät henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset

Oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöä on päivitetty vuonna 2020 vastaamaan tietosuoja-asetusta (HE 2/2020 vp). Kyseisessä hankkeessa ei ehdotettu muutoksia yrityskiinnityslakiin (634/1984). Lakia on arvioitu valmistelun aikana ja katsottu tarpeelliseksi päivittää eräitä yrityskiinnityslain säännöksiä liittyen yrityskiinnitysteksterin rekisterinpitöön, rekisteriin merkittäviin henkilötietoihin, tietosuoja-asetuksen kanssa päällekkäiseen sääntelyyn sekä henkilötietojen luovuttamiseen.

3 Tavoitteet

Esityksen sisältämien lakiehdotusten tavoitteena on toteuttaa hallitusohjelman mukaisesti kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvät muutokset oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Kokonaisuudistuksen tavoitteena on ennen muuta edistää tiedon liikkuvuutta sekä julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä.

Esityksen tavoitteena on myös varmistaa oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädännön yhdenmukaisuus soveltuvan tietosuojasääntelyn ja muun lainsäädännön kanssa. Esityksen tavoitteena on tältä osin muun muassa kumota tai päivittää hallinnonalan lainsäädännöstä tietosujasääntelyn ja tiedonhallintalain kanssa päällekkäiset säännökset. Sen lisäksi

erityislainsäädäntöä tarkennettaisiin siltä osin kuin se on tarpeen EU-lainsäädännöstä ja valtiotäytäntöisistä reunaehdoista johtuvista syistä.

Esityksen tavoitteena on sertifiointielimen akkreditointia koskevien ehdotusten osalta varmistaa viranomaisten resurssien tehokas kohdentaminen sekä akkreditointia hakevien sertifiointielinten yhdenvertainen kohtelu.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Tietosuojalaki

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalain käsittelyn lainmukaisuutta (4 §), erityisiä henkilötietoryhmiä koskevaa käsittelyä (6 §) sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvää käsittelyä koskevia säännöksiä (7 §). Tietosuojalain 4 §:ää ehdotetaan täsmennettäväksi ja laajennettavaksi siten, että pykälässä loisi viranomaiselle jatkossa henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisen lisäksi myös silloin kun, käsittely tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaiselle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että pykälässä luotaisiin vastaava käsittelyn oikeusperuste myös yksityisille tahoille niiden hoitaessa lailla tai lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää. Ehdotetut muutokset olisivat tarpeen, jotta tietosuojalain 4 §:n soveltamisalasta ei jäisi epäselvyyttä. Muutoksilla edistettäisiin osaltaan kokonaisuudistuksen tavoitteiden mukaisesti myös julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä.

Tietosuojalain 6 ja 7 §:n vakuutuslaitoksia koskeviin säännöksiin ehdotetaan täsmennyksiä siten, että kyseisissä pykälissä luodaan vakuutuslaitoksille oikeus käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan ja 10 artiklan tarkoittamia tietoja myös ennen vakuutusten myöntämistä vakuutuslaitosten vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Ehdotetut muutokset olisivat tarpeen, sillä voimassa olevien säännösten sanamuodon ei ole katsottu mahdollistavan käsittelyä ennen vakuutussopimusten tekemistä, vaikka kyseinen käsittely on tarpeen vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Tietosuojalain 6 ja 7 §:ään ehdotetaan lisäksi perustuslaista ja tietosuoja-asetuksesta johtuvat välttämättömät täsmennykset erityisiä henkilötietoryhmiä koskevien tietojen sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien tietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin. Muutosten tarkoituksena on varmistaa, että tietosuojalain sääntely vastaa tietosuoja-asetuksen edellyttämiä ja perustuslakivaliokunnan asettamia reunaehdoja. Esityksessä ehdotetaan ennen muuta, että arkaluonteisten henkilötietojen käsittely rajataan välttämättömään ja tietosuojalaissa säädetään asianmukaisista ja riittävästä suojatoimista.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalakiin sisältyvää sertifiointielimen akkreditointia koskevaa sääntelyä. Tietosuoja-asetuksen 43 artiklassa tarkoitetun sertifiointielimen akkreditointi ehdotetaan siirrettäväksi tietosuojavaalututulta kansallisen akkreditointielimen eli FINAS-akkreditointipalvelun tehtäväksi. Ehdotuksen mukaan tietosuojavaalututettu tai kansallisen akkreditointielimen nimeämä asiantuntija toimisi akkreditoinnissa teknisenä asiantuntijana. Sääntelyn tavoitteena olisi varmistaa akkreditoinnin tarkoituksenmukainen järjestäminen, viranomaisten resurssien tehokas kohdentaminen sekä akkreditointia hakevien sertifiointielinten yhdenvertainen kohtelu. Esityksessä ehdotetaan tältä osin, että nykyinen tietosuojalain 14 §:n 4 momentti kumottaisiin ja akkreditoinnista säädettäisiin jatkossa uudessa 36 a §:ssä.

Teknisiä rajapintoja ja teknistä käyttöyhteyttä koskevien säännösten päivittäminen

Esityksessä ehdotetaan osin kumottavaksi ja osin muutettavaksi vanhentuneita teknisiä käyttöyhteyksiä koskevia säännöksiä velkajärjestelyrekisteristä annettuun lakiin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettuun lakiin, eläintenpitokieltorekisteristä annettuun lakiin, asunto-osakeyhtiölakiin, liiketoimintakiellosta annettuun lakiin, haastemieslakiin, säätiölakiin, yhdistyslakiin sekä rikosrekisterilakiin. Muutoksilla edistettäisiin kokonaisuudistuksen tavoitteiden mukaisesti viranomaisten välisen tiedon liikkuvuutta ja varmistettaisiin, ettei vanhentunut sääntely aiheuta epäselvyyksiä suhteessa tiedonhallintalakiin ja siten vaikuttaa myös julkisten palveluiden tarjoamiseen.

Eräät henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset

Esityksessä ehdotetaan päivitettäväksi myös eräitä yrityskiinnityslain henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä. Muutosten tarkoituksena on varmistaa, että yrityskiinnityslain sääntely on yhdenmukaista tietosuoja-asetuksen ja hallinnon yleislakien, kuten julkisuuslain, kanssa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset ja yritysvaikutukset

Esityksessä ehdotetuilla viranomaisia koskevalla lainmuutoksilla ei pääsääntöisesti olisi itsenäisiä tietosuoja vaatimuksista aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia, joita ei ole jo syntynyt yleisen henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn voimaantulosta. Ehdotetut muutokset koskisivat pääasiallisesti viranomaisia, mutta osittain vaikutuksia olisi myös yksityisen puolen toimijoille.

Tietosuojalain erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen sekä rikoksiin ja rikostuomioihin liittyvien henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten täsmentämisellä voisi olla vaikutuksia myös yksityisiin toimijoihin. Erityisesti vakuutuslaitosten henkilötietojen käsittelyä koskevat muutokset, kuten välttämättömyyteen sitominen ja muut ehdotettavat lisäsuojatoimet saattaisivat edellyttää sisäisiä toimenpiteitä, joilla estetään henkilötietojen käsittely muihin kuin alkuperäisiin käyttötarkoituksiin ja varmistetaan, ettei henkilötietoja säilytetä pidempään kuin on välttämätöntä tai laaditaan erityiset menettelysäännöt, joilla varmistetaan tietosuoja-asetuksen ja tämän lain noudattaminen siirrettäessä henkilötietoja tai käsiteltäessä henkilötietoja muuhun tarkoitukseen. Ehdotetuista muutoksista voisi tältä osin aiheutua vähäisiä kustannusvaikutuksia. Myös muilla erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen sekä rikoksiin ja rikostuomioihin liittyvien henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten täsmentämisellä voisi olla vähäisiä taloudellisia vaikutuksia myös yksityiselle puolelle ja aiheuttaa sisäisiä toimenpiteitä, joilla rekisterinpitäjät varmistaisivat käsittelyn rajaamisen välttämättömään.

Ehdotetulla sertifiointielinten akkreditointia koskevalla sääntelyllä ei olisi vaikutuksia julkiseen talouteen. FINASille ja tietosuojavaaltuutetulle akkreditointimenettelystä aiheutuneet kustannukset laskutettaisiin akkreditointia hakeneelta toimijalta. Valmistelussa on arvioitu, että akkreditointimenettelyn edellyttämä henkilötyö voidaan sekä FINASin että tietosuojavaaltuutetun osalta hoitaa nykyisillä henkilöresursseilla.

Ehdotetun lainmuutoksen myötä Suomeen saataisiin mekanismit tietosuoja-asetuksessa tarkoitettujen akkreditointi- ja sertifiointitoiminnan toteuttamiseksi. Akkreditoinnin siirtäminen ehdotuksen mukaisesti tietosuojavaaltuutetulta FINASille merkitsisi sitä, että organisaatiot voisivat jatkossa hakea tietosuoja-asetuksen mukaisen sertifiointitoiminnan edellyttämää akkreditointia samalta taholta, jolta ne hakevat toiminnalleen muitakin akkreditointeja ja siihen rinnastettavia pätevyyden arviointeja. Useampi sertifiointielin onkin jo ilmaissut kiinnostuksensa tietosuoja koskevaa akkreditointia kohtaan. FINASin myöntämä akkreditointi osoittaisi, että sertifiointielimellä on pätevyys ja kyky toteuttaa tietosuoja-asetuksen mukainen sertifiointi vaatimusten

mukaisesti. Akkreditoidut sertifiointielimet voisivat tarjota tietosuojasertifiointia organisaatioille, jotka haluavat osoittaa esimerkiksi markkinoinnissaan vaatimustenmukaisuutta tietosuojan osalta. Koska tietosuojasetuksen mukainen sertifiointi on vapaaehtoinen, sen voidaan arvioida tuovan sertifioiduille yrityksille kilpailuetua muiden vastaavien sertifiointien tapaan.

Esityksessä ehdotettavien teknistä käyttöyhteyttä koskevien säännösten päivittäminen on luonteeltaan pääosin teknistä, eikä ehdotuksilla arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai muita yhteiskunnallisia vaikutuksia. Myöskään niillä ehdotuksilla, joilla päivitetään sääntelyä perustuslain ja EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimusten mukaisiksi, ei ole arvioitu olevan merkittäviä taloudellisia tai muita yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Vaikutukset viranomaistoimintaan

Tietosuojalain ja muun oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädännön päivittämisestä saattaa seurata hallinnonalan viranomaisille ja julkisia hallintotehtäviä hoitaville organisaatioille vähäisiä hallinnollisia kuluja.

Tietosuojalakiin ehdotettavien muutosten arvioidaan edistävän julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä resurssien tehokasta kohdentamista. Tietosuojalain 4 §:ään ehdotettavien muutosten arvioidaan lisäksi parantavan myös viranomaisten ja julkista hallintotehtäviä hoitavien yksityisten tahojen oikeusvarmuutta. Sertifiointielinten akkreditointia koskevien ehdotusten arvioidaan parantavan viranomaisten resurssien tehokasta kohdentumista. FINA-Sille tulisi uutena tehtävänä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu sertifiointielimen akkreditointi, johon tietosuojavaltuutettu osallistuisi teknisenä asiantuntijana tai lausunnonantajana. FINA-Silla on välitön valmius ryhtyä akkreditoimaan sertifiointielimiä, kun tietosuojavaltuutettu julkaisee akkreditoinnin lisäkritterit.

Teknisiä käyttöyhteyksiä koskevien säännösten päivittämisestä yhdenmukaiseksi tiedonhallintalain kanssa saattaa aiheutua viranomaisille vähäisiä hallinnollisia kuluja. Mahdollisia vaikutuksia kuitenkin vähentää se, että tiedonhallintalaki on tullut voimaan vuonna 2020, joten viranomaiset ovat ehtineet jo toteuttamaan tiedonhallintalaista johtuneita muutoksia. Yrityksiin nityslain päivittämisestä yhdenmukaiseksi tietosuoja-asetuksen kanssa ei arvioida aiheutuvan vaikutuksia.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen sisältämillä lakiehdotuksilla ei olisi yleisestä tietosuojalainsäädännöstä riippumattomia itsenäisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Esityksen tavoitteena on ennen muuta selkiyttää ja päivittää lainsäädäntöä vastaamaan perustuslakia, tietosuojasääntelyä ja tiedonhallintalakia. Näiden muutosten arvioidaan parantavan rekisteröidyn oikeusturvaa ja yksityisten organisaatioiden oikeusvarmuutta. Lisäksi niiden arvioidaan edistävän julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Sertifiointielinten akkreditointia koskevien muutosten arvioidaan lisäksi edistävän akkreditointia hakevien yhdenvertaista kohtelua.

Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Esityksen tavoitteena on selkiyttää ja päivittää tietosuojalakia vastaamaan perustuslain ja EU:n tietosuojasääntelyn vaatimuksia. Esimerkiksi käsittelyn oikeusperusteiden sekä rekisterinpitäjän velvoitteiden selkeyttämisen ja päivittämisen arvioidaan parantavan rekisteröidyn mahdollisuuksia käyttää tietosuojasetuksen mukaisia oikeuksiaan rekisterinpitäjää kohtaan.

Huomioiden erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen arkaluonteisuus ja käsittelystä aiheutuvat riskit ja uhat, tietosuojalain 6 ja 7 §:ää koskevien säännösten täsmentämisen arvioidaan vahvistavan rekisteröityjen henkilötietojen suojan lisäksi myös yksityiselämän suojaa. Esityksessä ehdotetaan ennen muuta, että arkaluonteisten tietojen käsittely rajataan perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla välttämättömään. Lisäksi vakuutuslaitosten terveydentilatietojen ja rikostietojen käsittelyä koskevia säännöksiä täsmennettäisiin ja kyseinen käsittely sidottaisiin aiempaa tiukempiin suojatoimenpiteisiin. Ehdotettujen muutosten arvioidaan vaikuttavan rekisteröityjen henkilötietojen suojaan positiivisesti.

Esityksessä ehdotetulla sertifiointielinten akkreditointia koskevalla lainmuutoksella voisi osaltaan olla myönteisiä vaikutuksia henkilötietojen suojaan. Kun FINASin akkreditoimat sertifiointielimet voisivat ryhtyä tarjoamaan tietosuojaa-asetuksen mukaista sertifiointia, kuluttajille ja organisaatioille tarjoutuisi uusia mahdollisuuksia valita palveluntarjoaja, jolla on tietosuojasertifikaatti. Sertifikaatti olisi virallinen osoitus haltijansa vakavasta suhtautumisesta henkilötietojen suojaan, koska sertifikaatin olisi myöntänyt viranomaisen päteväksi toteama sertifiointielin. Sertifiointi voisi parantaa henkilötietojen suojan toteutumista sertifiointia hakevien yritysten toiminnassa, koska sertifikaatin saaminen ja voimassa pysyminen edellyttää, että yritys osoittaa vaatimustenmukaisuutensa tietosuojan osalta ja toteuttaa myös tarvittavat korjaavat toimenpiteet.

Esityksessä ehdotettavien muutosten vaikutuksia henkilötietojen suojaan arvioidaan myös sääntämisjärjestysperusteluissa (ks. kappale 9 Suhde perustuslakiin ja sääntämisjärjestys).

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esityksessä ehdotettavat lakimuutokset perustuvat tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen väliraportissa ja siitä saadussa palautteessa tunnistettuihin tarpeisiin. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään edistämään kokonaisuudistuksen mukaisesti viranomaisten tiedon liikkuvuutta ja palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä osaltaan varmistamaan, että sääntely vastaa perustuslakia, EU:n tietosuojasääntelyä sekä hallinnon yleislakeja, kuten tiedonhallintalakia ja julkisuuslakia. Esityksessä ehdotettavat muutokset ovat tältä osin välttämättömiä, eikä valmistelussa ole todettu muita toteuttamisvaihtoehtoja.

Sertifiointielimien akkreditointiin liittyvien ehdotusten osalta tietosuojaa-asetuksen 43 artiklan 1 kohta edellyttää, että sertifiointielimet akkreditoi joko tietosuojan kansallinen valvontaviranomainen, kansallinen akkreditointielin tai molemmat näistä. Valmistelussa on arvioitu vaihtoehtona ensinnäkin nykytilan säilyttämistä. Olisi kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa, että kansallinen akkreditointielin FINAS huolehtisi sertifiointielimen akkreditoinnista ja tietosuojavaltuutetulla olisi akkreditoinnissa rooli teknisenä tietosuojaa-asiantuntijana. Nykytilan säilyttämiseen liittyviä ongelmakohtia on käsitelty ehdotetun 36 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (ks. kappale 7.1). Akkreditoinnin järjestäminen esitetyllä tavalla mahdollistaisi viranomaisten erityisosaamisen ja resurssien nykyistä tehokkaamman ja tarkoituksenmukaisemman kohdentamisen.

Toiseksi valmistelussa on arvioitu vaihtoehtoa, jossa kansallinen akkreditointielin huolehtisi kokonaan yksin akkreditoinnin myöntämisestä. Valmistelussa tehdyn arvioinnin perusteella myöskään tähän vaihtoehtoon ei kuitenkaan päädytty. Valitun etenemistavan mukaan tietosuojavaltuutetun olisi erityisasiantuntemuksensa ja muiden akkreditointia ja sertifiointia koskevien tehtäviensä vuoksi tarkoituksenmukaisempaa toimia akkreditointimenettelyssä lähtökohtaisesti

teknisenä tietosuoja-asiantuntijana tai vähintään lausunnonantajana. Siten tietosuojavaltuutettu voisi aina arvioida tietosuoja-asetuksen vaatimusten ja laatimiensa akkreditoinnin lisäkritereiden täyttymistä akkreditointia hakeneen tahon toiminnassa, mikä turvaisi myös hakijoiden yhdenvertaista kohtelua.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Sertifiointielimien akkreditointi

Ruotsissa ei ole annettu tietosuoja-asetuksen 43 artiklan perusteella erillistä lainsäädäntöä sertifiointielimen akkreditoinnista vastaavasta tahosta. Akkreditoinnin myöntää Swedac (Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll). Norjassa on katsottu, että tietosuojan valvontaviranomainen Datatilsynet ja kansallinen akkreditointielin Norsk akkreditering ovat lailla voimaan saatetun tietosuoja-asetuksen 43 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan nojalla toimivaltaiset akkreditoimaan sertifiointielimiä. Lähtökohtaisesti akkreditoinnista vastaa Norsk akkreditering, mutta mainitut viranomaiset ovat solmineet yhteistyösopimuksen, jonka puitteissa myös Datatilsynet voi päättää käyttää toimivaltuuttaan myöntää akkreditointi. Tanskan tietosuojalain (databeskyttelsesloven, Vsk. LBK nr 289 af 08/03/2024) mukaan Tanskan tietosuojaviranomainen Datatilsynet ja kansallinen akkreditointielin DANAK ovat toimivaltaiset akkreditoimaan sertifiointielimiä. Akkreditointihakemus tehdään DANAKille, mutta akkreditointi edellyttää myös Datatilsynetin hyväksyntää. Viron tietosuojalaissa (Isikuandmete kaitse seadus, RT I, 04.01.2019, 11) sertifiointielimen akkreditointi on säädetty kansallisen tietosuojan valvontaviranomaisen, Andmekaitse Inspeksioonin tehtäväksi. Saksassa sertifiointielimen akkreditoinnista säädetään liittovaltion tietosuojalain (BDSG) 39 §:ssä. Akkreditoinnin myöntää sertifiointielimen tietosuojavalvonnasta vastaava liittovaltion tai osavaltion valvontaviranomainen Saksan akkreditointielimen akkreditoinnin perusteella. Ranskassa sertifiointielimen akkreditoinnista on säädetty tietotekniikasta, tiedostoista ja vapauksista annetussa laissa (Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés). Akkreditoinnin voivat myöntää tietosuojan valvontaviranomainen CNIL ja kansallinen akkreditointielin Cofrac. CNILin ja Cofracin välisessä yhteistyösopimuksessa määritellään osapuolten vastuut ja menettelyt akkreditointiprosessissa. Akkreditointihakemus toimitetaan Cofracille.

6 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi julkaistiin 29.8.2025 sähköisessä lausuntopalvelussa, jossa se oli lausuntokierroksella 9.10.2025 saakka. Lausuntopyyntö lähetettiin lausuntopalvelun kautta x taholle, joista x antoi lausuntonsa. Lausuntoa pyydettiin myös Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, jonka antama lausunto otetaan huomioon jatkovalmistelussa. Lisäksi lausuntopyyntö oli julkisesti kaikkien vastattavissa. Yhteensä lausunnon antoi x tahoja...

Lausunnot saatiin seuraavilta tahoilta:

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Tietosuojalaki

4 §. Käsittelyn lainmukaisuus. Pykälän rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälässä olisi jatkossa kaksi momenttia. Nykyisestä pykälästä tulisi *uusi 1 momentti* ja pykälän 1–4 kohdista tulisi *1 momentin 1–4 kohtia*. Pykälään lisättäisiin myös *uusi 2 momentti*. Esityksessä ehdotetun pykälän 1 momentin 1, 3 ja 4 kohtaan ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia. Tältä osin kyse olisi teknisestä muutoksesta.

Voimassa olevan pykälän 2 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että *uudesta 1 momentin 2 kohdasta* kävisi selkeästi ilmi, millaiseen viranomaisen henkilötietojen käsittelyyn kohta luo oikeudellisen perustan. Voimassa olevan lain mukaan kyseinen lainkohta luo viranomaiselle tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan tarkoittaman oikeusperusteen käsitellä henkilötietoja silloin, kun käsittely on tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaisen toiminnassa yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi. Lainkohdan tarkoituksena on ollut varmistaa, että viranomaiset voivat käsitellä henkilötietoja myös muiden tehtävien kuin lakisääteisten velvoitteiden suorittamiseksi. Kyse on siten sellaisesta viranomaistoiminnasta, jossa oikeutta henkilötietojen käsittelyyn ei voida suoraan johtaa viranomaista koskevasta tehtävä- ja toimivaltasäännöksestä eikä mahdollisesta yksityiskohtaisemmasta erityissääntelystä. Lainkohdan soveltamisala on kuitenkin jäänyt tietyiltä osin epäselväksi.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötietoja on lainmukaista käsitellä, mikäli se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Vaikka kyseisessä alakohdassa erotellaan yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen ja julkisen vallan käyttäminen toisistaan, julkisen vallan käyttö ja yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen ei ole viranomaistoiminnassa useinkaan tosiasiallisesti eroteltavissa toisistaan. Julkishallinnon toiminnan yleinen päämäärä on yleisen edun toteuttaminen, mikä ulottuu myös toimintaan, joissa viranomaiset käyttävät julkista valtaa. Julkisen vallan käytössä voidaan siten tosiasiallisesti katsoa olevan kyse myös yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta. Sen sijaan yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen ei sisällä aina julkisen vallan käyttöä, vaan on sisällöltään laajempi. Vaikka julkisen vallan käyttöä ei voida viranomaistoiminnassa kategorisesti erottaa yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta, nykyisen lainkohdan sanamuodon perusteella ei ole selvää, luoko lainkohta käsittelyn oikeusperusteen viranomaiselle myös silloin, kun kyse on julkisen vallan käytöstä.

Voimassa olevan pykälän 2 kohtaa ehdotetaan tältä osin täydennettäväksi siten, että ehdotetussa *uudessa 1 momentin 2 kohdassa* säädettäisiin viranomaisen oikeudesta käsitellä henkilötietoja sekä yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi että julkisen vallan käyttämiseksi, siltä osin kuin se on tarpeen ja oikeasuhteista. Yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen ja julkisen vallan käyttöön perustuvassa henkilötietojen käsittelyssä on kyse tyypillisesti tilanteista, joissa viranomaiselle on säädetty julkista valtaa tai yleistä etua koskeva tehtävä, mutta viranomaiselle ei ole säädetty nimenomaista lakisääteistä velvoitetta käsitellä henkilötietoja tätä tarkoitusta varten. Yleistä etua koskevassa tehtävässä tai julkisen vallan käytössä voi olla kyse esimerkiksi kunnan tehtävistä huolehtia koulutuksesta tai kirjasto- ja liikuntapalveluiden järjestämisestä. Kuten tietosuojalain esitöissä (HE 9/2018 vp, s. 80) todetaan, lainkohdan tarkoittama tehtävä voi olla myös viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävä. Vastaavasti myös viranomaisen palveluiden kehittäminen voi olla yleistä etua koskeva tehtävä.

Voimassa oleva lainkohta edellyttää, että viranomaisen henkilötietojen käsittely on tarpeen ja oikeasuhteista eikä lainkohdan sisältöä ehdoteta tältä osin muutettavaksi. Tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden arviointi edellyttää aina viranomaisen tapauskohtaista harkintaa. Vaatimus tapauskohtaisesta arvioinnista koskisi sekä yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista että julkisen vallan käyttöä koskevaa henkilötietojen käsittelyä. Viranomaisen henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta sekä tapauskohtaista arviointia on käsitelty tarkemmin tietosuojalakia koskevissa esitöissä (HE 9/2018 vp, s. 79–80).

Lainkohta ei luo oikeutta käsitellä henkilötietoja niin sanottuun toisiokäyttöön, eli sellaiseen myöhempään käsittelyyn, joka on henkilötietojen alkuperäisten käsittelytarkoituksen kanssa yhteensopimatonta. Asiaa on avattu tietosuojalain esitöissä sekä nykytilan arviointia koskevassa kappaleessa (ks. kappale 2.4.2 ja HE 9/2018 vp, s. 80). Lainkohta ei muodosta myöskään oikeudellista perustaa käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 (erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat

tiedot) ja 10 artiklassa (rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvät henkilötiedot) tarkoitettuja henkilötietoja. Kyseisten tietojen käsittelystä säädetään erikseen tietosuojalain 6 ja 7 §:ssä sekä muualla kansallisessa erityislainsäädännössä. Lainkohta ei muodosta oikeudellista perustaa käsitellä myöskään muita valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja, joiden käsittelystä tulee perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti säätää nimenomaisesti ja tarkkarajaisesti ja rajata käsittely välttämättömään (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4–5). Valtiosääntöisesti arkaluonteisilla henkilötiedoilla tarkoitetaan tietosuoja-asetuksen 9 ja 10 artiklassa tarkoitettujen tietojen lisäksi esimerkiksi maksukorttitietoja, tilitietoja sekä sosiaalihuollon asiakastietoja. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia edellä mainituin osin.

Lainkohta perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan sisältämään sääntelyliikkumavaraan (ks. HE 9/2018 vp). Lainkohtaan ehdotettavat täsmennykset ja laajennukset tarkoittaisivat niin ikään asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan sisältämän liikkumavaran käyttöä. Ehdotettujen muutosten arvioidaan selkeyttävän ja täsmentävän lainkohdan soveltamisalaa ja sen suhdetta tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan. Ehdotettujen muutosten arvioidaan tältä osin täyttävän asetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellytykset sääntelyn yleisen edun mukaisuudesta ja oikeasuhteisuudesta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 2 momentti*, jossa säädettäisiin muiden kuin viranomaisten oikeudesta käsitellä henkilötietoja silloin, kun ne hoitavat lailla tai lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää, jossa olisi kyse tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan tarkoittamasta käsittelystä. Ehdotetun momentin mukaan, mitä ehdotetun uuden 1 momentin 2 kohdassa säädetään, koskisi myös yhteisöjä, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden hoitaessa lailla tai lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää, jossa on kyse yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta tai julkisen vallan käyttämisestä.

Henkilötietojen käsittely olisi sidottu vastaaviin edellytyksiin kuin viranomaisia koskeva ehdotetun uuden 1 momentin 2 kohta. Kyseisen lainkohdan mukaan viranomaisen henkilötietojen käsittelyn on oltava tarpeen ja oikeasuhteista. Vastaavasti myös muiden kuin viranomaisten hoitaessa julkista hallintotehtävää, henkilötietojen käsittelyn on oltava tarpeen ja oikeasuhteista. Tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden arviointi edellyttää aina viranomaisen tapauskohtaista harkintaa. Vaatimus tapauskohtaisesta arvioinnista koskisi sekä yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista että julkisen vallan käyttöä koskevaa henkilötietojen käsittelyä. Viranomaisen henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta sekä tapauskohtaista arviointia on käsitelty tarkemmin tietosuojalakia koskevissa esitöissä (HE 9/2018 vp, s. 79–80).

Voimassa olevan pykälän 2 kohdan tarkoittama käsittelyn oikeusperuste koskee ainoastaan viranomaisten henkilötietojen käsittelyä. Tietosuojalain esitöissä (HE 9/2018 vp, s. 80) todetaan, että yksityisoikeudellisten yhteisöjen hoitaessa julkisia hallintotehtäviä, tulisi sovellettavaksi joko yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta (henkilötietoja voi käsitellä rekisterinpitäjän lakisääteisen velvollisuuden noudattamiseksi) tai f alakohta (henkilötietoja voi käsitellä rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi). Vastaavasti kuin viranomaisten toiminnassa – ja huomioiden myös julkisen hallintotehtävän käsitteen verraten laaja sisältö – julkisen hallintotehtävän hoitamisessa voi olla kyse myös tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan tarkoittamasta yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta tai julkisen vallan käyttämisestä. Laissa olisi siten tarpeellista säätää muille kuin viranomaisille oikeudellinen peruste käsitellä henkilötietoja myös sellaisten hallintotehtävien hoitamiseen, joissa on kyse tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan tarkoittamasta käsittelystä.

Julkiselle hallintotehtävälle ei ole olemassa yksiselitteistä vakiintunutta määritelmää, vaan julkisen hallintotehtävän käsite saisi sisältönsä perustuslain 124 §:stä. Sen mukaan julkisella

hallintotehtävällä tarkoitetaan verraten laajaa hallinnollisten tehtävien kokonaisuutta, joka viittaa toimintaan, johon liittyy yleisen edun toteuttamista tai muutoin julkisten palvelujen järjestämiselle luonteenomaisia piirteitä. Julkisen hallintotehtävän osalta keskeistä on, että tehtävä perustuu lailla tai lain nojalla annettuun julkiseen toimeksiantoon. Julkiseen hallintotehtävään voi sisältyä myös julkisen vallan käyttöä. Joidenkin tehtävien osalta julkinen hallintotehtävä voi myös kokonaisuudessaan olla julkisen vallan käyttöä. (Ks. tarkemmin kappaleesta 4.2 Nykytilan arviointi).

Tietosuoja-asetus ei edellytä, että henkilötietojen käsittelystä yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi säädettäisiin jokaista käsittelytilannetta varten erikseen. Jäsenvaltioiden tulee kuitenkin huolehtia siitä, että käsittelystä säädetään tietosuoja-asetuksen mukaisesti ja sen sisältämän liikkumavaran puitteissa. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan liittyvää liikkumavaraa sisältyy asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtaan, jotka mahdollistavat tietosuoja-asetusta täsmentävän sääntelyn. Asetuksen 6 artiklan 3 kohta edellyttää nimenomaisesti, että 6 artiklan 1 kohdan e alakohtassa tarkoitetun käsittelyn perustasta on säädettävä rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa varmistetaan, että käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Asetuksen johdanto-osan 45 kappaleessa täsmennetään, että jäsenvaltion lainsäädännössä olisi määritettävä, olisiko yleisen edun vuoksi toteutettavan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi rekisterinpitäjän oltava julkinen viranomainen tai muu julkis- tai yksityisoikeudellinen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, kun se on perusteltua yleistä etua koskevien syiden vuoksi.

Perustuslakivaliokunnan mielestä henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5). Vastaavalla tavalla kuin viranomaistoiminnan osalta, kansallinen yleissääntely arvioidaan riittäväksi myös tilanteissa, joissa yleistä etua koskevaa tehtävää suorittaa tai julkista valtaa käyttää muu kuin viranomainen.

Edellä viitattu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö ja tietosuoja-asetuksen reunaehdot huomioiden pykälään ehdotetaan uutta 2 momenttia. Ehdotetussa uudessa momentissa säädettäisiin siitä, että henkilötietojen käsittely olisi lainmukaista myös silloin, kun käsittely olisi tarpeen ja oikeasuhtaista yhteisöjen, säätiöiden ja yksityisten henkilöiden hoitaessa lailla tai lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi tai niille annetun julkisen vallan käyttämiseksi. Momentissa säädettävää käsittelyn perustaa ei ulotettaisi kyseisten yksityisten tahojen muuhun toimintaan, vaan soveltamisala rajautuisi perustellusti vain sellaiseen julkiseen hallintotehtävään, joka liittyy yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseen tai julkisen vallan käyttämiseen. Ehdotetun lainkohdan tarkoituksena ei ole siten muodostaa oikeusperustaa sellaiselle käsittelylle, jossa on kyse yhteisölle, säätiölle tai yksityiselle henkilölle säädetyllä lakisääteisen velvollisuuden noudattamisesta (eli asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan perustuvasta käsittelystä). Momentissa tarkoitettu henkilötietojen käsittely koskisi muun muassa sellaista käsittelyä, joka liittyy momentissa tarkoitettulle yksityiselle taholle lailla tai lain nojalla annettuihin kehittämis-, suunnittelu- ja selvitystehtäviin.

Koska säännös edellyttäisi, että käsittely on tarpeen yksityisen tahon hoitaessa julkista hallintotehtävää, säännös mahdollistaisi ainoastaan sellaisen henkilötietojen käsittelyn, joka olisi asianmukaisesti perusteltua lailla tai lain nojalla annettujen julkisten hallintotehtävien kannalta. Edellytys vastaisi, mitä ehdotetun uuden 1 momentin 2 kohdassa edellytetään viranomaiselta, silloin, kun kyse on henkilötietojen käsittelystä yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi. Lainkohdassa edellytettäisiin lisäksi, että yksityisen tahon suorittaman käsittelyn tulisi olla oikeasuhtaista julkisen hallintotehtävän hoitamiseksi. Tämä selkiyttäisi sitä, että – vastaavasti kuin viranomaisten – myös yksityisen tahon olisi aina

tapauskohteisesti arvioitava, voidaanko kyseessä olevaa henkilötietojen käsittelyä pitää oikeasuhtaisena käsittelyn tarkoitukset huomioon ottaen. Kuten kaikessa henkilötietojen käsittelyssä, tässäkin arvioinnissa olisi otettava huomioon yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet, kuten tietojen minimoinnin periaate, jonka mukaan henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Rekisterinpitäjän olisi myös arvioitava käsittelyn oikeasuhtaisuutta suhteessa rekisteröidyn etuihin ja perusoikeuksiin.

Vastaavasti kuin ehdotetun uuden 1 momentin 2 kohdassa, ehdotettava uusi lainkohta ei loisi yksityiselle taholle oikeutta käsitellä henkilötietoja toisiokäyttöön. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Ehdotettu uusi 2 momentti ei loisi myöskään oikeudellista perustaa käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 (erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat tiedot), 10 artiklassa (rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvät henkilötiedot) tarkoitettuja henkilötietoja tai muita valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja, joiden käsittelystä tulee perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti säätää nimenomaisesti ja tarkkarajaisesti ja rajata käsittely välttämättömään (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4–5).

Ehdotettava uusi 2 momentti perustuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan sisältämään sääntelyliikkumavaraan. Huomioiden, että ehdotettu henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta julkista hallintotehtävää hoitavalle olisi rajattu nimenomaisesti sellaiseen yleistä etua koskevan tehtävän hoitamiseen ja julkisen vallan käyttöön, joka on tarpeen ja oikeasuhteista, ehdotettu sääntely arvioidaan asetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellyttämällä tavalla oikeasuhteiseksi ja yleisen edun mukaisuudeksi. Oikeasuhteisuutta ja yleisen edun mukaisuutta korostaa edelleen myös se, että julkinen hallintotehtävä tulisi antaa yksityiselle taholle lailla tai lain nojalla (ks. tältä osin nykytilan arviointia koskeva kappale 4.2).

6 §. Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely. Pykälässä säädetään tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan tarkoittamien erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä. Kyseisten henkilötietojen käsittely on asetuksen mukaan lähtökohtaisesti kiellettyä. Käsittely on kuitenkin sallittua, jos jokin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisista käsittelyn edellytyksistä täyttyy ja jos sen lisäksi myös jokin 9 artiklan 2 kohdassa mainituista erityisistä käsittelyn perusteista täyttyy.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kohdasta kävisi selkeästi ilmi, että vakuutuslaitoksella olisi oikeus käsitellä vakuutetun ja korvauksenhakijan ohella myös vakuutuksenhakijan sekä sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan, terveydentilaa koskevia tietoja. Ehdotettavan lainkohdan mukaan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovellettaisi vakuutuslaitoksen käsitellessä vakuutustoiminnassa saatuja tietoja vakuutetun, korvauksenhakijan, vakuutuksenhakijan sekä sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan, terveydentilasta, sairaudesta tai vammaisuudesta taikka sellaista häneen kohdistetuista hoitotoimenpiteistä tai niihin verrattavista toimista, jotka ovat välttämättömiä vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Vakuutuksenhakijalla tarkoitettaisiin henkilöä, joka hakee vakuutusta itselleen, mutta henkilöä ei vielä pidetä vakuutettuna ennen vakuutus sopimuksen tekemistä. Henkilöä, jolle vakuutussuojaa haetaan, tarkoitettaisiin henkilöä, jonka varalta tai jonka hyväksi vakuutus on tarkoitettu otettavaksi eikä henkilöä vielä pidetä vakuutettuna ennen vakuutus sopimuksen tekemistä. Tällaisissa tilanteissa kyseinen henkilö ei itse hae vakuutusta, mutta vakuutusta kuitenkin haetaan kyseisen henkilön sairauden, tapaturman, kuoleman tai muun vahingon varalta. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi, kun vanhemmat hakevat tapaturmavakuutusta lapselleen mahdollisen tapaturmaisen loukkaantumisen tai kuoleman varalta. Esityksellä ei luotaisi laajemmin oikeutta käsitellä muiden henkilöiden terveydentilatietoja, vaan

vakuutuslaitoksen oikeus käsitellä terveydentilatietoja rajautuisi ennen vakuutuksen myöntämistä vakuutuksenhakijan tai sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan, terveydentilatietoja. Vakuutuslaitoksella ei olisi näin ollen jatkossakaan oikeutta käsitellä muiden henkilöiden, kuten esimerkiksi tapaturmavakuutusta hakevan ja edunsaajana (eli vakuutuskorvauksen saajana) olevan vanhemman, terveydentilatietoja, mikäli kyse on lapsen tapaturman varalta haettavasta vakuutuksesta.

Momentin 1 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi lisäksi siten, että oikeus käsitellä terveydentilaa koskevia tietoja rajattaisiin välttämättömään vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Tällä hetkellä oikeus käsitellä kohdassa tarkoitettuja tietoja on rajattu tarpeellisuusvaatimukseen. Ehdotettu muutos vastaisi perustuslakivaliokunnan (PeVL 14/2018 vp) lausuntokäytäntöä, jonka mukaan arkaluonteisten henkilötietojen käsittely tulee rajata käyttötarkoituksen kannalta välttämättömään. Huomioiden tulkintaepäselvyydet siitä, luoko lainkohta oikeudellisen perustan käsitellä terveydentilaa koskevia tietoja myös ennen vakuutuksen myöntämistä ja vakuutuslaitoksen vastuun arviointia varten, ehdotetaan täsmennystä myös lainkohdan käyttötarkoitukseen. Esityksessä ehdotetaan tältä osin, että 1 momentin 1 kohtaa täsmennettäisiin siten, että lainkohdassa mainittaisiin vakuutuslaitoksen vastuun selvittämisen ohella myös vastuun arviointi. Vakuutuslaitoksella on tosiasiallisesti välttämätön tarve käsitellä kohdassa tarkoitettuja terveydentilaa koskevia tietoja vastuunsa arvioimiseksi jo ennen vakuutuksen myöntämistä. Vakuutuslaitoksen olisi välttämätöntä arvioida vastuutaan myös vakuutuksen tekemisen jälkeen korvausasiaa ratkaistaessa. Vakuutuslaitoksen tulisi käsittelyn välttämättömyyttä arvioidessaan huomioida sekä vakuutussopimuslain kokonaisuus että tietosuoja-asetuksen reunaehdot.

Vakuutussopimuslain 22 §:n mukaan vakuutuksenhakijan tiedonantovelvollisuus on rajattu tietoihin, joilla voi olla merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta. Vakuutuksenottajan ja vakuutetun tulee lisäksi vakuutuskauden aikana ilman aiheetonta viivytystä oikaista vakuutuksenantajalle antamansa, vääriksi tai puutteelliseksi havaitsemansa tiedot. Vakuutussopimuslain esitöissä on täsmennetty, että vakuutuksenottajan tiedonantovelvollisuus koskee ainoastaan seikkoja, joilla voi olla merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta. Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että vakuutusyhtiön tiedustelemien seikkojen tulee kokemukseräisesti liittyä kiinteästi vakuutuksenantajan riskinarviointiin. Samassa yhteydessä on todettu, että sellaiset tiedot, jotka eivät erillisinä ole merkityksellisiä, voivat yhdessä muodostaa riskin arvioinnin kannalta merkityksellisen kokonaisuuden. Näin ollen esimerkiksi vähäisistä sairauksista on kysyttäessä kerrottava, vaikka tiedonantovelvollinen pitäisi tietoja vakuutuksenantajan vastuun kannalta merkityksettöminä. Vastaavasti myös korvauksen hakemisen yhteydessä vakuutuksenantajalle on vakuutussopimuslain 69 §:n mukaisesti annettava tiedot, jotka ovat tarpeen vakuutuksenantajan vastuun selvittämiseksi. Korvauksen hakemisen osalta vakuutussopimuslain esitöissä on täsmennetty, että vastuun selvittämiseksi tarpeellisia asiakirjoja ja tietoja ovat esimerkiksi ne, joiden avulla voidaan todeta, onko vakuutustapahtuma sattunut ja kuinka suuri vahinko on syntynyt. Korvauksenhakijan selvitysvelvollisuus koskee myös hänelle epäedullisia seikkoja. Korvauksenhakija ei esimerkiksi henkilövakuutuksessa saa jättää tarpeellista lääkärintodistusta toimittamatta, vaikka siitä ilmenisi tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan käsiteltävien henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään (tietojen minimoinnin periaate). Rekisterinpitäjän tulee näin ollen osoittaa käsiteltävien tietojen olennaisuus sekä tarpeellisuus kunkin henkilötietoryhmän osalta. Edelleen kyseisen kohdan a alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi (lainmukaisuuden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaate). Asetuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaan rekisterinpitäjä

vastaa siitä ja sen on pystyttävä osoittamaan, että 5 artiklan 1 kohdan tarkoittamia yleisiä käsittelyperiaatteita noudatetaan. Rekisterinpitäjän on lisäksi 25 artiklan 2 kohdan mukaan toteutettava asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla varmistetaan, että oletusarvoisesti käsitellään vain käsittelyn kunkin erityisen tarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Rekisterinpitäjän tulee lisäksi huolehtia kaikista tietosuoja-asetuksessa säädetyistä rekisteröidyn oikeuksista. Tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 1 kohdan mukaan rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet toimittaakseen rekisteröidylle käsittelyä koskevat tiedot tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä varsinkin silloin, kun tiedot on tarkoitettu erityisesti lapselle. Tiedot on toimitettava kirjallisesti tai muulla tavoin ja tapauksen mukaan sähköisessä muodossa. Rekisterinpitäjän tulee toimittaa rekisteröidylle käsittelyä koskevia tietoja muun muassa, kun henkilötietoja kerätään suoraan rekisteröidyltä (13 artikla) ja kun ne on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään (14 artikla).

Edellä mainittu vakuutuslainsäädäntö ja tietosuoja-asetuksen sääntely sekä käsiteltävien tietojen arkaluonteisuus huomioiden vakuutuslaitoksen tulisi käsitellä kohdassa tarkoitettuja terveydentilätietoja vain siltä osin ja siinä laajuudessa, kuin se on välttämätöntä vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Tietojen minimoinnin periaatteen näkökulmasta vakuutuslaitoksen tulisi muun muassa kussakin yksittäistapauksessa arvioida erikseen, tulisiko lainkohdassa tarkoitettuja terveydentilaa koskevia tietoja kerätä ainoastaan rekisteröidyltä itseltään vai olisiko vakuutuslaitoksella välttämätön tarve kerätä tietoja myös muualta kuin rekisteröidyltä itseltään vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Kyseinen välttämättömyysarviointi tulee tehdä erikseen ennen vakuutuksen myöntämistä ja vakuutuksen myöntämisen jälkeen.

Tietosuojavaluuttettu on ratkaisukäytännössään (TSV 8.6.2022, diaarinumero 7285/183/18) kiinnittänyt huomiota siihen, miten rekisterinpitäjän tulisi yksilöidä ja rajata terveydentietoja koskevia pyyntöjään silloin, kun tietoja kerätään muualta kuin rekisteröidyltä itseltään. Silloin kun terveydentilätietojen kerääminen muualta kuin rekisteröidyltä arvioidaan välttämättömäksi, vakuutuslaitoksen tulisi yksilöidä ja rajata kyseiset tietopyynnöt koskemaan tiettyä asiaa, tapusta, sairautta tai oiretta, jolla on tosiasiallista merkitystä rekisterinpitäjän vastuun arvioimisessa. Vakuutuslaitoksen tulisi myös arvioida, miltä ajanjaksolta rekisteröidyn terveydentilätietojen pyytäminen terveydenhuollon yksiköstä olisi välttämätöntä rekisterinpitäjän vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi sekä tämän perusteella rajata, miltä ajanjaksolta rekisteröidyn terveydentilätietoja pyydetään terveydenhuollon yksiköstä. Vakuutuslaitoksen tulee pystyä osoittamaan, että se pyytää terveydenhuollon yksiköstä vain sellaisia rekisteröidyn terveydentilätietoja, jotka ovat välttämättömiä sen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Käsiteltäessä henkilötietoja ehdotetun lainkohdan nojalla, tulisivat myös rekisteröidyn tietosuoja-asetuksen mukaiset oikeudet sovellettavaksi käsittelyyn.

Ehdotettu 1 momentin 1 kohdan välttämättömyysedellytys olisi samalla myös tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan edellyttämä suojatoimi. Välttämättömyyteen sitomisella varmistettaisiin lisäksi, että kansallinen sääntely on asetuksen edellyttämällä tavalla oikeasuhteista tavoitteeseen nähden. Vakuutuslaitosten tulee nykyisen pykälän 2 momentin mukaan huolehtia 2 momentissa säädetyistä asianmukaisista ja riittävästä toimenpiteistä rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Huomioiden käsittelystä aiheutuvat riskit, esityksessä ehdotetaan myös muita täydentäviä suojatoimia, joista säädettäisiin uudessa 3 momentissa.

Nykyisen pykälän 1 momentin 1 kohdan sääntely (HE 9/2018 vp, s. 85) ja kohtaan nyt ehdotettavat muutokset perustuvat tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan sisältämään sääntelyliikkumavaraan. Esityksessä ehdotettavilla täsmennyksillä varmistettaisiin, että kohdan sääntely täyttää yleisen tietosuoja-asetuksen edellytykset sääntelyn yleisen edun mukaisuudesta

ja oikeasuhteisuudesta sekä sisältää asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Vakuutuslaitosten tulee nykyisen pykälän 2 momentin mukaan huolehtia 2 momentissa säädetystä asianmukaisista ja riittävästä toimenpiteistä rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Huomioiden käsittelystä aiheutuvat riskit, esityksessä ehdotetaan myös muita täydentäviä suojatoimia, joista säädettäisiin uudessa 3 momentissa.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että lainkohdan muotoilu vastaisi tietosuoja-asetuksen käytettyjä sanamuotoja. Lainkohta perustuu tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohtaan, jonka mukaan 9 artiklan 1 kohdan kieltoa ei sovelleta, mikäli käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Lainkohta soveltuu niin viranomaisten kuin yksityisten tahojen henkilötietojen käsittelyyn, sikäli kun käsittelystä säädetään laissa tai käsittely johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kohdan mukaan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan käsittelykieltoa ei sovelleta, jos käsittelystä on säädetty laissa tai jos käsittely on välttämätöntä välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyn tärkeää yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi.

Voimassa olevassa lainkohdassa säädetään erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä kahdessa tilanteessa. Lainkohdan mukaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja saa käsitellä ensinnäkin tilanteessa, jossa kyseisestä henkilötietojen käsittelystä on säädetty nimenomaisesti laissa. Sääntelyä ei ehdoteta tältä osin muutettavaksi. Voimassa oleva lainkohta mahdollistaa lisäksi henkilötietojen käsittelyn, joka johtuu rekisterinpitäjälle välittömästi laissa säädetystä tehtävästä. Kyseisissä tilanteissa erityisten henkilötietojen käsittelystä ei ole säädetty nimenomaisesti ja tarkkarajaisesti rekisterinpitäjää velvoittavassa lainsäädännössä, mutta kyseiset lakisääteiset velvollisuudet voivat kuitenkin välttämättä edellyttää erityisten henkilötietojen käsittelyä. Ehdotettujen muutosten tarkoituksena on varmistaa, että rekisterinpitäjä voisi jatkossakin käsitellä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja lainkohdan nojalla silloin, kun käsittely johtuu rekisterinpitäjälle säädetyn velvollisuuden noudattamisesta. Huomioiden tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan sanamuoto, lainkohdassa olisi kuitenkin tarpeen selvittää, että rekisterinpitäjälle säädetyn velvollisuuden noudattamisessa olisi kyse rekisterinpitäjälle laissa säädetyn tärkeää yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi lisäksi siten, että käsittely rajattaisiin välttämättömään. Voimassa olevaa lainkohtaa ei ole sidottu tarpeellisuuteen eikä välttämättömyyteen. Lainkohta jättää näin ollen rekisterinpitäjälle suhteellisen paljon harkintamarginaalia arvioida sitä, kuinka laajasti ja mitä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja rekisterinpitäjä voi käsitellä.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohta edellyttää, että alakohdassa tarkoitettu käsittely on tarpeen tärkeää etua koskevan tehtävän suorittamiseksi ja että jäsenvaltion lainsäädäntö on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden. Alakohta edellyttää edelleen, että lainsäädännössä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön (PeVL 14/2018 vp) mukaan arkaluonteisten henkilötietojen käsittely on rajattava välttämättömään.

Käsittelyn sitominen välttämättömyyteen on perusteltua myös sen vuoksi, että sääntely jättäisi rekisterinpitäjille edelleen harkintamarginaalia arvioida, mitä erityisiä henkilötietoryhmiä ja kuinka laajasti sen olisi välttämätöntä käsitellä tärkeää yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Välttämättömyyteen sitominen olisi samalla myös tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan edellyttämä suojatoimi. Rekisterinpitäjän tulisi välttämättömyyttä

koskevan suojatoimen ohella noudattaa edelleen myös, mitä pykälän 2 momentissa säädetään asetuksen edellyttämistä asianmukaisista ja erityisistä suojatoimista (HE 9/2018 vp).

Lainkohdan sääntely ja siihen nyt ehdotettavat muutokset perustuvat tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan sisältämään sääntelyliikkumavaraan. Lainkohtaan ehdotettavilla täsmennyksillä varmistettaisiin, että kohdan sääntely täyttää yleisen tietosuoja-asetuksen edellytykset sääntelyn yleisen edun mukaisuudesta ja oikeasuhteisuudesta ja sisältää asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 3 momentti*, jossa säädettäisiin 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun vakuutuslaitosten terveydentilatietojen käsittelyyn sovellettavista täydentävistä asianmukaisista ja erityisistä suojatoimista. Ehdotettu uusi momentti perustuisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohtaan, jossa edellytetään jäsenvaltioiden säätävän asianmukaisista ja riittävästä suojatoimista. Uudessa 3 momentissa ehdotettavat suojatoimet täydentäisivät, mitä voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetään asianmukaisista ja erityisistä suojatoimenpiteistä, joita rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän on toteutettava käsitellessään henkilötietoja pykälän 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Vakuutuslaitoksen tulisi siten jatkossakin huolehtia myös pykälän 2 momentissa säädetyistä suojatoimista.

Ehdotettavan uuden *3 momentin* ensimmäisen virkkeen mukaan 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tiedot tulisi poistaa välittömästi sen jälkeen, kun tietoja ei tarvita vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetään säilytyksen rajoittamisen periaatteesta, jonka mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta. (PeVL 14/2018 vp ja PeVL 15/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL 15/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on varhaiskasvatusta koskevien tietovarantojen osalta lausunnossaan PeVL 17/2018 vp edellyttänyt, että terveydentilatietojen ja muiden arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn on oltava tietosuoja-asetuksen mahdollistamisissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa. Huomioiden vakuutustoiminnan luonne, ei vakuutuslaitoksen vastuun arvioinnin ja selvittämisen kannalta ole mahdollista säätää nimenomaisesta säilytys- tai poistoajasta. Huomioiden tietosuoja-asetuksen säilytyksen rajoittamisen periaate ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö, tietojen poistamisesta olisi kuitenkin tarpeellista säätää nimenomaisesti ja rajata säilyttäminen välttämättömään.

Ehdotettavan uuden *3 momentin* toisen virkkeen mukaan vakuutuslaitoksen olisi lisäksi ilmoitettava vakuutetulle, korvauksenhakijalle, vakuutuksenhakijalle sekä sille henkilölle, jolle vakuutussuojaa haetaan, tietojen käytöstä, jos vakuutushakemuksen epääminen, vakuutuskorvauksen epääminen taikka muu kielteinen päätös johtuu asetuksen 9 artiklassa tarkoitettujen tietojen käsittelystä. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että rekisteröity on tietoinen siitä, mikäli 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla käsittelyllä voi olla kielteisiä vaikutuksia vakuutetulle, korvauksenhakijalle, vakuutuksenhakijalle sekä sille henkilölle, jolle vakuutussuojaa haetaan. Rekisteröidyn informointiin sovelletaan lisäksi, mitä tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklassa säädetään.

Ehdotettavan uuden *3 momentin* viimeisen virkkeen mukaan 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei saisi käsitellä muuhun kuin kohdassa säädettyyn tarkoitukseen, jollei muualla toisin säädetä. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu käsittely rajataan koskemaan ainoastaan vakuutuslaitoksen vastuun arviointia ja selvittämistä.

Näin ollen, mikäli vakuutuslaitos käsittelee 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terveydentilätietoja muihin tarkoituksiin, kyseinen käsittely olisi mahdollista ainoastaan, jos siitä olisi säädetty muualla lainsäädännössä.

Ehdotettu säännös olisi tarpeellinen, jotta varmistetaan, että tietosuojalain vakuutuslaitoksia koskeva sääntely olisi tietosuoja-asetuksen mukaista – huomioiden tietosuoja-asetuksen 9 artiklan reunaehtojen ohella erityisesti asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate. Kyseisen periaatteen mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimennomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan estäisi sitä, että vakuutuslaitokset voisivat käsitellä kohdassa tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan tarkoittamia terveydentilaa koskevia tietoja myös muihin tarkoituksiin, mikäli tällaisesta käsittelystä on säädetty muualla lainsäädännössä tietosuoja-asetuksessa säädettyjen reunaehtojen mukaisesti.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaan ehdotetun välttämättömyysedellytyksen, olemassa olevan pykälän 2 momentin sekä uuteen 3 momenttiin ehdotettujen suoja-toimien arvioidaan yhdessä muun vakuutuslainsäädännön kanssa muodostavan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdassa edellyttämät asianmukaiset ja riittävät suoja-toimet. Ehdotuksen arvioidaan tältä osin täyttävän tietosuoja-asetuksen edellytykset sääntelyn yleisen edun mukaisuudesta sekä oikeasuhteisuudesta.

7 §. Rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvä käsittely. Pykälässä säädetään rikostuomioihin ja rikoksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä. Pykälän sääntely perustuu tietosuoja-asetuksen 10 artiklan sisältämään kansalliseen liikkumavaraan. Kyseisen artiklan tarkoittamien tietojen käsittely voidaan sallia unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suoja-toimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Tällaiselle käsittelylle tulee olla 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu käsittelyn oikeusperuste.

Voimassa olevassa pykälässä säädetään oikeudesta käsitellä 10 artiklassa tarkoitettuja tietoja, jos käsittely on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi, puolustamiseksi tai ratkaisemiseksi. Pykälässä säädetään niin ikään oikeudesta käsitellä pykälän tarkoittamia tietoja tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1, 2 ja 7 kohdassa säädettyssä tarkoituksessa.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän viittaussäännöksistä lain 6 §:n 1 momentin 1, 2 ja 7 kohtiin luovuttaisiin ja pykälän 1 momenttiin lisättäisiin omat, erilliset kohdat kunkin käsittelytilanteen osalta. Kyse olisi tältä osin teknisestä muutoksesta.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että 2 kohdassa säädettäisiin vakuutuslaitoksen oikeudesta käsitellä asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuja tietoja, jos käsittely on välttämätöntä vakuutuslaitoksen käsitellessä vakuutustoiminnassa saatuja tietoja vakuutetusta, korvauksenhakijasta, vakuutuksenhakijasta sekä siitä henkilöstä, jolle vakuutussuojaa haetaan vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Lainkohtaan ehdotettaisiin näin ollen tehtäväksi vastaavat muutokset kuin lain 6 §:n 1 momentin 1 kohtaan. Esityksessä laajennettaisiin vakuutuslaitoksen oikeutta käsitellä vakuutetun ja korvauksenhakijan ohella myös vakuutuksenhakijan sekä sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan, rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä henkilötietoja.

Vastaavalla tavalla kuin terveydentilätietojen osalta, vakuutuslaitoksilla on tarve käsitellä tietosuoja-asetuksen 10 artiklan tarkoittamia tietoja ennen ja jälkeen vakuutussopimuksen tekemisen vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Tarve koskee sekä lakisääteisiä että vapaaehtoisia vakuutuksia. Lakisääteisten vakuutusten osalta tarve koskee muun muassa

liikennevakuutuksia ja työtapaturma- ja ammattivakuutuksia. Esimerkiksi liikennevahinkojen korvauskäsittelyn yhteydessä vakuutusyhtiön on liikennevakuutuslakiin perustuen ratkaistava yhteenajovahingossa, minkä ajoneuvon vakuutuksesta vahingot maksetaan eli kumman kuljetajan tuottamuksesta vahinko on aiheutunut. Liikennevahinkojen korvauskäsittelyn yhteydessä vakuutusyhtiöön kertyy tämän vuoksi tietoja liikennerikoksista. Vastaavasti rikostietoja saadaan korvauskäsittelyn yhteydessä muissakin vakuutuslajeissa. Vapaaehtoisten vakuutusten osalta vakuutuslaitoksilla voi olla tarve käsitellä kyseisiä tietoja muun muassa palo-, koti-, yritys-, kiinteistö-, maatila-, rikos- ja oikeusturvavakuutusten myöntämistä tai niitä koskevien korvausasioiden selvittämistä varten. Vapaaehtoisten vakuutusten osalta tarve käsitellä 10 artiklan tietoja tarve liittyy tyypillisesti korvausten hakemiseen, mutta tarve käsitellä kyseisiä tietoja voi olla tapauskohtaisesti kuitenkin jo vakuutusta/vakuutusurva haettaessa. Esimerkiksi rikosvakuutukset on otettu nimenomaan rikoksen varalle. Tällaisissa tapauksissa, mikäli vahinko aiheutuu rikoksesta, jonka varalle vakuutus on otettu, pykälässä tarkoitettua tietoa olisi välttämättömästi käsitellä vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Vastuuvakuutusvahinkojen osalta, tarve käsitellä asetuksen 10 artiklan tietoja liittyy muun muassa työsuojelumääräysten laiminlyöntitapauksiin. Kaikissa näissä tilanteissa rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä tietoja käsitellään tavanomaisena osana vakuutusyhtiöiden korvaustoimintaa. Rikostiedot kertyvät osaksi kunkin vahinkotapahtuman tausta-aineistoa eli osaksi korvaustoiminnan rekisteriä.

Lainkohdassa täsmennettäisiin, että käsittely tulisi rajata vakuutuslaitoksen vastuun arvioimisen ja selvittämisen kannalta välttämättömään. Välttämättömyyteen sitominen perustuisi perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön (PeVL 14/2018 vp). Välttämättömyyteen sitominen olisi edelleen myös tietosuoja-asetuksen 10 artiklan edellyttämä suojatoimi. Välttämättömyyteen sitomisella varmistettaisiin lisäksi, että kansallinen sääntely on asetuksen edellyttämällä tavalla oikeasuhteista tavoitteeseen nähden. Vakuutuslaitosten tulee nykyisen pykälän 2 momentin mukaan huolehtia 2 momentissa säädetyistä asianmukaisista ja riittävästä toimenpiteistä rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Kyseisessä momentissa on viittaussäännös tietosuojalain 6 §:n 2 momenttiin. Huomioiden rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä aiheutuvat riskit, esityksessä ehdotetaan myös muita täydentäviä suojatoimia, joista ehdotetaan säädettävän uudessa 3 momentissa.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin *uusi 3 kohta*, jonka mukaan pykälässä tarkoitettuja tietoja voitaisiin käsitellä, jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely on välttämättömästi rekisterinpitäjälle välittömästi laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Lainkohta vastaisi pitkälti voimassa olevaa 1 momentin 2 kohtaa, jossa on viittaus lain 6 §:n 1 momentin 2 kohtaan. Lainkohdassa tarkoitettu käsittely ehdotetaan kuitenkin sidottavaksi välttämättömyyteen siltä osin kuin kyse olisi rekisterinpitäjälle välittömästi laissa säädetyn tehtävän suorittamisesta. Välttämättömyyteen sitominen olisi perusteltua ennen muuta siitä syystä, että kyseinen lainkohdassa tarkoitettu käsittely jättää rekisterinpitäjälle kohtuullisen paljon harkintamarginaalia arvioida sitä, mitä (ja kuinka laajasti) pykälässä tarkoitettuja tietoja voitaisiin käsitellä rekisterinpitäjälle välittömästi laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan pykälässä tarkoitettut tiedot ovat luonteeltaan myös arkaluonteisia. Ehdotettu rajausta välttämättömyyteen perustuisi siten myös edellä viitattuun perustuslakivaliokunnan arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevaan lausuntokäytäntöön (PeVL 14/2018 vp). Välttämättömyyden arviointi edellyttäisi rekisterinpitäjältä tapauskohtaista arviointia sen varmistamiseksi, että pykälässä tarkoitettuja tietoja käsiteltäisiin vain siltä osin ja siinä laajuudessa kuin se on välttämättömästi kussakin yksittäisessä käsittelytilanteessa.

Välttämättömyysedellytys olisi samalla myös tietosuoja-asetuksen 10 artiklan edellyttämä suojatoimi ja varmistaisi osaltaan myös sen, että tietosuojalain sääntely on asetuksen edellyttämällä tavalla oikeasuhteista. Rekisterinpitäjän tulisi jatkossa noudattaa lainkohtaan ehdotettavan välttämättömyysedellytyksen lisäksi myös pykälän 2 momentissa säädettyjä suojatoimia.

Käsiteltäessä henkilötietoja ehdotetun lainkohdan nojalla tulisivat myös tietosuoja-asetuksen mukaiset rekisteröidyn oikeudet sovellettavaksi käsittelyyn.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi *uusi 4 kohta*, jonka mukaan pykälässä tarkoitettuja tietoja saisi käsitellä, jos käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten tehtävään tietojen käsittelyyn. Lainkohdan sääntely vastaisi voimassa olevan pykälän 1 momentin 2 kohdan viittausta tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 7 kohtaan. Lainkohdassa kuitenkin täsmennettäisiin, että käsittelyn tulee olla tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta tai tilastointia varten. Ehdotettu täsmennys olisi tarpeen, jotta varmistetaan, että lainkohdan sääntely on tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädettyjä käsittelyn yleisiä periaatteita. Lainkohdan mukaisessa henkilötietojen käsittelyssä tulisi noudattaa pykälän 2 momentissa tarkoitettuja asianmukaisia ja riittäviä suojatoimenpiteitä.

Pykälään ehdotetaan lisäksi *uutta 3 momenttia*, jossa viitattaisiin lain 6 §:n 3 momenttiin. Ehdotetussa uudessa 6 §:n 3 momentissa säädettäisiin vakuutuslaitosten henkilötietojen käsittelyä koskevista täydentävistä suojatoimenpiteistä. Pykälään ehdotettavan *uuden 3 momentin* mukaan, mitä 6 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettävän toimenpiteistä vakuutetun, korvauksenhakijan, vakuutuksenhakijan sekä sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan, oikeuksien suojaamiseksi, sovellettaisiin myös käsiteltäessä tämän pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja. Vakuutuslaitoksen tulisi siten poistaa tietosuoja-asetuksen 10 artiklan tarkoittamat tiedot välittömästi sen jälkeen, kun tietoja ei tarvita vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Vakuutuslaitoksen olisi lisäksi ilmoitettava vakuutetulle, korvauksenhakijalle, vakuutuksenhakijalle sekä sille henkilölle, jolle vakuutussuojaa haetaan, tietojen käytöstä, jos vakuutushakemuksen epääminen, vakuutuskorvauksen epääminen taikka muu kielteinen päätös johtuu asetuksen 10 artiklassa tarkoitettujen tietojen käsittelystä. Ehdotetun sääntelyn mukaan vakuutuslaitos ei saisi myöskään käsitellä kohdassa tarkoitettuja tietoja muuhun kuin kohdassa säädettyyn tarkoitukseen, jollei muualla toisin säädetä.

Ehdotettu säännös ei estäisi tietosuoja-asetuksen 10 artiklan tietojen käsittelyä muuhun tarkoitukseen, mutta edellyttäisi, että kyseisestä käsittelystä on säädetty muualla lainsäädännössä. Tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan artiklan tarkoittamia tietoja voidaan käsitellä asetuksen 6 artiklan 1 kohdan perusteella viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Esimerkiksi vakuutusyhtiölain (521/2008) 30 luvun 3 a §:ssä (257/2020) säädetään vakuutusyhtiön oikeudesta käsitellä tietoja rikoksista ja rikosepäilyistä ja rekisteröidä tiedot sen harjoittamaan vakuutustoimintaan kohdistuneista rikoksista ja niiden epäilyistä ylläpitämäänsä väärinkäytösrekisteriin (ks. HE 87/2019 vp). Esityksessä ehdotettavalla sääntelyllä ei olisi vaikutusta edellä mainittuun vakuutusyhtiölain sääntelyyn.

Uudessa 3 momentissa ehdotettavat suojatoimet täydentäisivät, mitä voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetään asianmukaisista ja erityisistä suojatoimenpiteistä, joita rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän on toteutettava. Vakuutuslaitoksen tulisi siten jatkossa huolehtia sekä pykälän 2 momentissa ja 3 momentissa säädetyistä suojatoimista.

Pykälän sääntely ja siihen nyt ehdotettavat muutokset perustuvat tietosuoja-asetuksen 10 artiklan sisältämään sääntelyliikkumavaraan. Pykälään ehdotettavilla muutoksilla varmistettaisiin, että sen sääntely täyttää yleisen tietosuoja-asetuksen edellytykset sääntelyn yleisen edun mukaisuudesta ja oikeasuhteisuudesta ja sisältää asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Vakuutuslaitosten osalta pykälän 1 momentin 2 kohtaan ehdotetun välttämättömyyedellytyksen, olemassa olevan pykälän 2 momentin sekä uuteen 3 momenttiin ehdotettujen suojatoimien arvioidaan yhdessä muun

vakuutuslainsäädännön kanssa muodostavan tietosuoja-asetuksen 10 artiklan edellyttämät asianmukaiset ja riittävät suojatoimet. Ehdotuksen arvioidaan muiltakin osin täyttävän tietosuoja-asetuksen edellytykset yleisen edun mukaisuudesta sekä oikeasuhteisuudesta.

14 §. Tietosuojavaltuutetun tehtävät ja toimivaltuudet. Pykälässä säädetään tietosuojavaltuutetun tehtävistä ja toimivaltuuksista. Pykälän 4 momentin mukaan tietosuojavaltuutettu akkreditoi tietosuoja-asetuksen 43 artiklassa tarkoitetun sertifiointielimen. Esityksessä ehdotetaan, että sertifiointielimen akkreditoinnin myöntäisi jatkossa kansallinen akkreditointielin. Näin ollen pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Sertifiointielimen akkreditoinnista ehdotetaan säädettäväksi uudessa 36 a §:ssä.

36 a §. Sertifiointielimen akkreditointi. Tietosuojalakiin ehdotetaan uutta pykälää, jossa säädettäisiin kansallisen akkreditointielimen suorittamasta akkreditoinnista. Jäsenvaltiot voivat 43 artiklan 1 kohdan mukaan säätää siitä, että akkreditointiasetuksessa tarkoitettu kansallinen akkreditointielin akkreditoi sertifiointielimen noudattaen EN-ISO/IEC 17065/2012-standardia ja toimivaltaisen valvontaviranomaisen vahvistamia lisävaatimuksia.

Ehdotetun uuden pykälän 1 momentin mukaan akkreditoinnin myöntäisi jatkossa kansallinen akkreditointielin. Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta annetun lain (1261/2010) 2 a §:n 1 momentin mukaan akkreditointijärjestelmään liittyvistä tehtävistä huolehtii kansallisena akkreditointielimenä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikkö (FINAS-akkreditointipalvelu). FINAS-akkreditointipalvelu on akkreditointiasetuksen mukaisesti nimetty kansallinen akkreditointielin, joten momentissa tarkoitettu kansallinen akkreditointielin viittaisi yksiselitteisesti FINAS-akkreditointipalveluun (jäljempänä FINAS). Uuden ehdotetun tietosuojalain 36 a §:n myötä nykyinen 14 §:n 4 momentti kumottaisiin.

Ehdotetun pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan tietosuojavaltuutettu toimisi akkreditointimenettelyssä teknisenä asiantuntijana. Teknisellä asiantuntijalla tarkoitetaan akkreditointimenettelyyn osallistuvaa arvioijaa, jolla on erityistä asiantuntemusta liittyen arvioinnin kohteena olevaan pätevyysalueeseen, tässä tapauksessa tietosuoja-asetuksen vaatimuksiin. Tietosuojavaltuutetun roolina olisi arvioida tietosuoja-asetuksen vaatimusten täyttymistä akkreditointia hakeneen toiminnassa. Ehdotuksen mukainen tehtävänjako tietosuojavaltuutetun ja FINASin välillä olisi tarkoituksenmukainen. Akkreditoinnissa voitaisiin hyödyntää FINASin vakiintuneita menettelytapoja, kokemusta ja asiantuntemusta kansallisena akkreditointielimenä. Tällöin tietosuojavaltuutetun toimistoon ei tarvitsisi perustaa omaa akkreditointiyksikköä eikä ylläpitää kokonaisvaltaista akkreditointimenettelyyn liittyvää erityisosaamista. Tietosuojavaltuutettu voisi keskittyä akkreditoinnissa tietosuoja koskevan teknisen asiantuntijan rooliin. FINAS ja tietosuojavaltuutettu sopivat kirjallisesti tarkemmin käytännön menettelytavoista ja yhteistyöstä. Yhdessä sovitaan esimerkiksi teknisen asiantuntijan nimeämiselle varattavasta ajasta.

Tietosuojavaltuutettu osallistuisi akkreditointimenettelyyn puolueettomana teknisenä asiantuntijana ja osoittaisi tähän tarvittavat henkilöresurssit. Tietosuojavaltuutetulla olisi edelleen rooli tietosuojan valvontaviranomaisena, eikä ehdotettu uusi 36 a § rajoittaisi tietosuojavaltuutetun tietosuoja-asetuksessa, tietosuojalaissa eikä henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (1054/2018) säädettyjä toimivaltuuksia.

Pykälän 2 momentin toisessa virkkeessä ehdotetaan säädettäväksi lausuntomenettelystä, jota noudatettaisiin, jos tietosuojavaltuutetun sijasta akkreditointimenettelyssä toimisi teknisenä asiantuntijana FINASin nimeämä asiantuntija. Tällöin FINASin tulisi ennen akkreditointia varata tietosuojavaltuutetulle tilaisuus lausua tietosuoja-asetuksen 43 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen kriteerien täyttymisestä. Sääntelyn tarkoituksena olisi varmistaa akkreditointia

hakaneiden yhdenvertainen kohtelu myös tilanteissa, joissa tietosuojavaltuutetulla ei olisi resurssisysteistä mahdollisuutta toimia akkreditointimenettelyssä teknisenä asiantuntijana. Lähtökohtaisesti tarkoituksena on, että teknisenä arvioijana toimisi tietosuojavaltuutetun edustaja. Ehdotettu muotoilu kuitenkin mahdollistaisi sen, että tietosuojavaltuutettu ja FINAS tarkastelevat varsinkin pidemmällä aikavälillä mahdollisuutta siirtää teknistä arviointia enemmän FINASin nimeämien asiantuntijoiden tehtäväksi.

Akkreditointielimien vaatimusstandardi ISO/IEC 17011:2017 edellyttää akkreditointielimen nimeävän akkreditointimenettelyä varten arviointiryhmän, jossa on pääarvioija ja tarvittava määrä teknisiä arvioijia tai teknisiä asiantuntijoita taikka molempia. FINASilla on standardin edellyttämällä tavalla dokumentoidut menettelyt arviointi- ja akkreditointitoimintaan osallistuvien henkilöiden pätevyysvaatimusten ja suoritusarvioinnin dokumentoimiseksi. FINASin pääarvioijat ovat virkamiehiä ja toimivat virkavastuulla. ISO/IEC 17011:2017-standardi ei kuitenkaan edellytä, että teknisten arvioijien ja teknisten asiantuntijoiden tulisi olla kansallisen akkreditointielimen palveluksessa olevia henkilöitä. FINAS voi siis käyttää tietosuoja-asetuksessa tarkoitettun akkreditoinnin edellytysten arvioinnissa myös ulkopuolisia asiantuntijoita, jotka ovat esteettömiä, ja joilla on tehtävää varten riittävä pätevyys sekä riittävät tiedot ja taidot. FINAS tekee päätöksen asiantuntijoiden soveltuvuudesta, ja asiantuntijat sitoutuvat lisäksi sopimusteitse noudattamaan hallintolain (434/2003) vaatimuksia sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädettyä salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta sekä hyödyntämiskieltoa.

Muilta osin akkreditointimenettelyssä sovellettaisiin, mitä tietosuoja-asetuksessa, akkreditointiasetuksessa ja -laissa sekä hallintolaissa säädetään hallintomenettelystä, akkreditoinnin edellytyksistä sekä akkreditointiin liittyvästä seurannasta, seuraamuksista ja muutoksenhausta.

Ehdotetun 3 momentin mukaan kansallinen akkreditointielin määräisi ja perisi valtiolle maksun akkreditoinnista aiheutuneista kustannuksista. Akkreditointihakemuksen käsittelyn edellyttämän asiantuntijatyön hinta määräytyisi kulloinkin voimassa olevien Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ja tietosuojavaltuutetun toimiston maksullisia suoritteita koskevien asetusten perusteella. FINAS tilittäisi tietosuojavaltuutetulle korvauksen akkreditointimenettelyyn osallistuneiden teknisten asiantuntijoiden työn kustannuksista ja mahdollisista matka- tai muista kustannuksista, kuten päivärahoista.

7.2 Asunto-osakeyhtiölaki

2 Luku Osakkeet

15 §. Osakeluettelon julkisuus. Pykälässä säädetään jokaisen oikeudesta tutustua osakeluetteloon ja saada jäljennös osakeluettelosta tai sen osasta.

Pykälän 4 momentin mukaan Maanmittauslaitos saa luovuttaa osakeluetteloon merkityt tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla osakkeenomistajalle. Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden avulla säädetään tiedonhallintalaissa. Lisäksi Maanmittauslaitoksen oikeudesta luovuttaa kyseisiä tietoja sekä tiedonluovutustavoista säädetään nimenomaisesti huoneistotietojärjestelmästä annetun lain (1328/2018) 20 §:n 1 momentissa.

7.3 Haastemieslaki

4 a §. Yhteydenottotietojen saaminen. Pykälässä säädetään haastemiehen ja tiedoksiannon suorittamiseen oikeutetun oikeudesta saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä

yhteydenottotietoja. Pykälän 2 *momentin* ensimmäistä virkettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvattaisiin teknisen käyttöyhteyden ja tietojoukon käsite. Sen sijaan viitattaisiin rajapinnan ja katseluyhteyksien avulla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen. Vastaavasti 2 *momentin* toisessa virkkeessä viitattaisiin käyttöyhteyden sijaan tekniseen rajapintaan ja katseluyhteyteen. Samalla 2 *momentin* kolmatta virkettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että poistetaan maininta tietojoukosta ja teknisestä käyttöyhteydestä.

7.4 Laki eläintenpitokieltorekisteristä

4 §. *Tietojen luovuttaminen rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla.* Pykälässä säädetään eläintenpitorekisteriin tallennettujen tietojen luovuttamisesta. Pykälän 2 *momentti* ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska tietojen luovuttamisesta teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien avulla säädetään tiedonhallintalaissa. Samalla pykälän *otsikkoa* ehdotetaan muutettavaksi siten, että poistetaan viittaus tekniseen käyttöyhteyteen. Pykälän 3 *momentista* ehdotetaan poistettavaksi viittaus kumottavaksi ehdotettuun pykälän 2 *momenttiin*.

7.5 Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä

9 §. *Tietojen julkisuus ja luovuttaminen.* Pykälässä säädetään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin merkittyjen tietojen julkisuudesta ja tiedonluovutustavoista. Pykälän 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvattaisiin teknisen käyttöyhteyden käsite. Sen sijaan viitattaisiin rajapinnan ja katseluyhteyksien avulla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen.

10 §. *Maksut.* Pykälässä säädetään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin käytön ja toimituksen maksuttomuudesta. Pykälän 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvattaisiin teknisen käyttöyhteyden käsite. Sen sijaan viitattaisiin rajapinnan ja katseluyhteyksien avulla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen.

7.6 Laki liiketoimintakiellosta

21 §. *Rekisteri.* Pykälässä säädetään oikeusrekisterikeskuksen velvollisuudesta pitää yleiseen käyttöön tarkoitettua rekisteriä liiketoimintakiellon julkisuuden toteuttamiseksi sekä kiellon noudattamiseksi ja valvomiseksi. Pykälän 2 *momentin* toista virkettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että maininta teknisestä käyttöyhteydestä sekä tietojen luovuttamisesta muutoin sähköisesti poistettaisiin. Samalla 2 *momentin* kolmas virke ehdotetaan poistettavaksi, sillä yleiset säännökset tietojen luovuttamisen tavoista teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden avulla sisältyvät tiedonhallintalakiin.

7.7 Laki velkajärjestelyrekisteristä

8 §. *Tietojen julkisuus ja luovuttaminen.* Pykälässä säädetään velkajärjestelyrekisterin tietojen julkisuudesta sekä jokaisen oikeudesta saada tietoja ja otteita rekisteristä. Pykälän 3 *momentin* ensimmäistä virkettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvattaisiin teknisen käyttöyhteyden käsite. Sen sijaan viitattaisiin rajapinnan ja katseluyhteyksien avulla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen. 3 *momentin* toista virkettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että poistetaan viittaus tekniseen käyttöyhteyteen.

9 §. *Maksut.* Pykälässä säädetään velkajärjestelyrekisterin otteiden ja yleisen tietoverkon kautta tapahtuvan velkajärjestelyrekisterin käytön maksuttomuudesta. Pykälän 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvattaisiin teknisen käyttöyhteyden käsite. Sen sijaan viitattaisiin rajapinnan ja katseluyhteyden avulla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen.

7.8 Rikosrekisterilaki

5 §. Pykälässä säädetään rikosrekisterin tietojen luovutuksesta rikosrekisterin otteella. Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvattaisiin teknisen käyttöyhteyden käsite. Sen sijaan viitattaisiin rajapinnan ja katseluyhteyksien avulla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen.

7.9 Säätiölaki

14 Luku Säätiön valvonta

8 §. *Tietojen saaminen muilta viranomaisilta.* Pykälässä säädetään rekisteriviranomaisen oikeudesta pyytää viranomaiselta sekä muulta julkista tehtävää hoitavalta säätiövalvontaa varten välttämättömiä tietoja. Pykälästä poistettaisiin sen viimeinen virke, jossa on erillinen säännös tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla. Yleiset säännökset tietojen luovuttamisen tavoista sisältyvät tiedonhallintalakiin.

7.10 Yhdistyslaki

47 §. *Yhdistysrekisteri ja rekisterinpitäjä.* Pykälässä säädetään jokaisen oikeudesta saada tietoja, otteita ja todistuksia yhdistysrekisteristä ja siihen kuuluvista asiakirjoista. Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että teknisen käyttöyhteyden sijaan viitattaisiin rajapinnan ja katseluyhteyksien avulla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen.

7.11 Yrityskiinnityslaki

16 §. *Yrityskiinnitysasioiden käsittely ja yrityskiinnitysrekisterin rekisterinpitäjä.* Pykälän *1 momenttiin* ehdotettaisiin tehtäväksi tekninen muutos, jolla Patentti- ja rekisterihallituksen nimi korjattaisiin alkamaan isolla kirjaimella. Momentin sisältöön ei ehdoteta muutoksia.

Pykälän *2 momenttiin* tehtäisiin tekninen muutos, jotta se vastaisi tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaista määritelmää ”rekisterinpitäjä”. Ehdotetun momentin mukaan yrityskiinnitysrekisterin rekisterinpitäjä on Patentti- ja rekisterihallitus. Lisäksi pykälän *otsikko* muutettaisiin vastaamaan pykälän sisältöä. Rekisterinpitäjästä säätäminen on mahdollista tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan sisältämän liikkumavaran mukaisesti. Ehdotettu tekninen muutos olisi sääntelyn selkeyden ja rekisteröidyn oikeusturvan kannalta tarpeen.

25 §. *Yrityskiinnitysrekisteriin tehtävät merkinnät.* Pykälässä säädetään yrityskiinnitysrekisterin tietosisällöstä sekä asetuksenantovaltuudesta. Pykälän 1 momentissa säädetään tiedoista, joita yrityskiinnitysrekisteriin merkitään. Pykälän 2 momentin mukaan rekisteriin voidaan merkitä muita tietoja sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Pykälän 1 ja 2 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 3 momentti*, jossa säädettäisiin yrityskiinnitysrekisteriin merkittävistä henkilötiedoista. Yrityskiinnitysrekisteriin merkittävät tiedot koskevat pääasiallisesti elinkeinonharjoittajia. Rekisterin tiedot voivat kuitenkin sisältää myös henkilötietoja – erityisesti silloin, kun kyse on yksityisestä elinkeinonharjoittajasta, joka on elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö. Ehdotetun uuden 3 momentin mukaan rekisteriin merkittäisiin henkilötietoina luonnollisen henkilön nimi, henkilötunnus, kotikunta ja kansalaisuus. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkittäisiin rekisteriin syntymäaika. Ulkomailla asuvista rekisteriin merkittäisiin kotikunnan sijasta kotiosoite.

Ehdotetun uuden 3 momentin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta (rekisterinpitäjän lakisääteinen velvollisuus). Yrityskiinnityslain 16 §:n mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on pitää yrityskiinnitysrekisteriä ja tehtävä sinne merkintöjä lain 25 §:n mukaisesti. Ehdotettu sääntely perustuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan sisältämään kansalliseen sääntelyliikkumavaraan. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Edellä mainittu huomioiden katsotaan tarpeelliseksi, että yrityskiinnityslaissa säädetään, mitä henkilötietoja yrityskiinnitysrekisteriin merkitään. Yrityskiinnityslakiin ei merkittäisi tietosuoja-asetuksen 9 tai 10 artiklan tarkoittamia tai muitakaan valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja.

26 §. Virheellisen ratkaisun ja rekisterimerkinnän korjaaminen. Pykälässä säädetään yrityskiinnitysasiassa tehdyn virheellisen ratkaisun sekä yrityskiinnitysrekisterissä olevan virheellisen tiedon korjaamisesta hallintolain (434/2003) säännösten mukaisesti. Pykälässä ei suljeta pois henkilötietojen korjaamista hallintolain nojalla. Pykälää ehdotetaan tältä osin *täydennettäväksi*, jotta siitä kävisi selkeästi ilmi, että virheellisen ja epätarkan henkilötiedon oikaisemiseen ja poistamiseen sovelletaan lisäksi, mitä tietosuoja-asetuksessa säädetään. Ehdotettava informatiivinen viittaus tietosuoja-asetukseen olisi tarpeen sen selventämiseksi, että henkilötietojen korjaamiseen sovellettaisiin aina suoraan tietosuoja-asetusta. Hallintolakia sovellettaisiin muun virheen korjaamiseen.

35 §. Yrityskiinnitysrekisterin nojalla annettavat tiedot ja todistukset. Pykälässä säädetään yrityskiinnitysrekisterin nojalla annettavista tiedoista ja todistuksista. Yrityskiinnitysrekisteri on julkinen ja voimassa olevan 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tietoa rekisteriin tehdyistä merkinnöistä ja siihen liittyvistä asiakirjoista.

Yrityskiinnityslain sääntely on annettu ennen julkisuuslain voimaantuloa, eikä laissa ole näin ollen huomioitu julkisuuslain sääntelyä henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä. Yrityskiinnitysrekisteriin sovelletaan kuitenkin julkisuuslakia. Kyseisen lain 16 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietoja saa kuitenkin luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa. Esityksellä ehdotettavien muutosten tarkoituksena olisi varmistaa, että yrityskiinnitysrekisterin tiedot olisivat jatkossakin pääsääntöisesti julkisia, lukuun ottamatta luonnollisen henkilön henkilötunnuksen loppuosaa ja ulkomailla asuvan kotiosoitetta.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi toinen virke, jonka mukaan Patentti- ja rekisterihallitus saisi julkisuuslain 16 §:n 3 momentin estämättä luovuttaa yrityskiinnitysrekisteristä luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kansalaisuudesta, kotikunnasta ja ulkomailla asuvan asuinmaasta tulosteena, teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muutoin luovuttaa tai saattaa tiedot yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.

Pykälän rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että *nykyinen 2 momentti sijoitettaisiin pykälän loppuun uudeksi 3 momentiksi*. Momentin sisältöön ei ehdoteta muutoksia. Kyse olisi tältä osin teknisestä muutoksesta.

Pykälän 2 momentti täsmentäisi ehdotettua pykälän 1 momenttia yrityskiinnitysrekisterin tietojen luovuttamisesta. Ehdotetun 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan Patentti- ja rekisterihallitus saisi luovuttaa tiedot yrityskiinnitysrekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen

tunnusosasta ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteesta vain, jos luovutuksen-saajalla on tietosuojalain (1050/2018) 29 §:n mukainen peruste tietojen käsittelylle. Ehdotetun momentin toisen virkkeen mukaan tällaiset tiedot saadaan luovuttaa myös sähköisesti 1 momentissa säädettyllä tavalla suojattua tiedonsiirtoyhteyttä tai -tapaa käyttämällä. Ehdotetun momentin viimeisessä virkkeessä säädettäisiin lisäedellytyksestä, jonka mukaan tietopyynnön tekijän tulisi antaa Patentti- ja rekisterihallitukselle selvitys tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Ehdotetut muutokset pykälään vastaisivat uudistettua kaupparekisterilakia (564/2023), jonka 2 §:ssä säädetään kaupparekisterin tietojen julkisuudesta ja tietojen luovuttamisesta (ks. HE 244/2022 vp).

Siltä osin kuin ehdotuksessa on kyse henkilötietojen luovuttamisesta ja luovuttamistavoista, ehdotetuissa muutoksissa olisi kyse tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan sisältämän kansallisen liikkumavaran käytöstä. Käsittelyn oikeusperusteena on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Ehdotettujen muutosten tavoitteena on selvittää, miten henkilötietoja voidaan luovuttaa yritysikiinnitysrekisteristä ja selvittää yritysikiinnityslain suhdetta julkisuuslakiin. Ehdotusten arvioidaan tältä osin olevan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellyttämällä tavalla oikeasuhteisia ja yleisen edun mukaisia.

8 Voimaantulo

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1.9.2026.

9 Suhde muihin esityksiin

Esityksellä on yhteys vireillä olevaan oikeusministeriön lainsäädäntöhankkeeseen asunto-osa-keityhtiölain tarkastamisesta (OM119:00/2023). Kyseisessä hankkeessa on tarkoitus arvioida asunto-osa-keityhtiölain 2 luvun 15 §:ää osakeluettelon julkisuudesta.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Henkilötietojen suoja ja tietosuoja-asetuksen sääntelyliikkumavaran käyttö

Ehdotetut lainmuutokset ovat merkityksellisiä perustuslain 10 §:ssä turvattujen henkilötietojen ja yksityisyydensuojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta on säädettävä tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt aiemmin henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (PeVL 25/1998 vp). Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla on tullut lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista.

Perustuslain 10 §:n mukaista suojaa täydentävät ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus) 8 artiklan mukainen yksityiselämän suoja sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvattu yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa turvattu henkilötietojen suoja. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suh-teellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan, siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat Euroopan

ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat. EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä. Samoin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että tietosuoja-asetus on EU:n säädös, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (PeVL 1/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on myös todennut, että sen valtiosääntöisiin tehtäviin ei kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esimerkiksi PeVL 31/2017 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin esittänyt huomioita unionin lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön suhteesta. Valiokunta on tulkintakäytännössään pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunnan mukaan henkilötietojen suojan valtiosääntöisessä arviossa painopiste on henkilötietojen suojan ja käsittelyä määrittävien säännösten sisällöllisessä arvioinnissa. Kansallisen liikkumavaran käyttöön kohdistuvassa valtiosääntöisessä arvioinnissa ovat merkityksellisiä esimerkiksi paitsi yksityiselämän ja henkilötietojen suojan asettamat sisällölliset vaatimukset myös muiden informaatioon liittyvien perusoikeuksien suojan suhde yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Valtiosääntöisiä kysymyksiä liittyy myös esimerkiksi kansallista sääntelyä edellyttäviin oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeisiin (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 7). Perustuslakivaliokunta painottaa edelleen, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojalla ei ole etusijaa muihin perusoikeuksiin nähden (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 8). Arvioinnissa on kyse kahden tai useamman perusoikeussäännöksen yhteensovittamisesta ja punninnasta (ks. esimerkiksi PeVL 54/2014 vp, s. 2/II, PeVL 10/2014 vp, s. 4/II). Valiokunta on korostanut erityisesti asiakirjajulkisuuden ja henkilötietojen suojan välistä tasapainoa (PeVL 22/2008 vp, s. 4/I).

Perustuslakivaliokunta on tietosuoja-asetusta täydentävää lainsäädäntöä koskevassa lausunnossaan pitänyt perusteltuna tarkistaa aiempaa kantaansa henkilötietojen suojan kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Valiokunnan mielestä tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen sääntely vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä. Perustuslakivaliokunnan mielestä henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. (PeVL 14/2018 vp, s. 4)

Perustuslakivaliokunta katsoo myös, että sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen säätäminen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi

riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta. (PeVL 14/2018 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunta on toisaalta kiinnittänyt huomiota myös henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn raskauteen ja monimutkaisuuteen (ks. esimerkiksi PeVL 31/2017 vp, s. 4 ja PeVL 71/2014 vp, s. 3). Valiokunta muistuttaa tämän johdosta, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös tietosuoja-asetuksen soveltamisalan ulkopuolella kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislalla (ks. myös PeVL 14/2018 vp, s. 7, PeVL 31/2017 vp, s. 3—4, PeVL 5/2017 vp, s. 9, PeVL 38/2016 vp, s. 4). Myös rikosasioiden tietosuojalain käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta huomautti, että sen valtiosääntöisiin tehtäviin ei lähtökohtaisesti kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esimerkiksi PeVL 31/2017 vp, s. 4). Valiokunta korostaa kuitenkin edelleen, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esimerkiksi PeVL 1/2018 vp, PeVL 25/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunta on edelleen tarkentanut linjauksiaan rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalalla, kiinnittäen huomiota muun muassa tarpeeseen antaa yleislakia tarkentavaa sääntelyä (PeVL 51/2018 vp ja PeVL 52/2018 vp).

Esitykseen sisältyvissä lakiehdotuksissa on huomioitu perustuslaista ja tietosuoja-sääntelystä aiheutuvat reunaehdot sekä tietosuoja-asetuksen sallima kansallinen liikkumavara. Erityistä huomiota on kiinnitetty tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan tarkoittamien erityisiin henkilötietoryhmiin sekä 10 artiklan tarkoittamien rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien tietojen käsittelyyn sekä arvioitu kyseisen sääntelyn täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta suhteessa tietosuoja-asetuksessa säädettyihin ja valtiosääntöisiin reunaehtoihin. Ehdotettujen täsmennysten myötä lakiehdotusten arvioidaan täyttävän perustuslain 10 §:stä seuraavat vaatimukset sen mukaisesti kuin perustuslakivaliokunta on tarkistanut tulkintaansa ja mitä tietosuoja-asetuksessa säädetään.

Kansallisen liikkumavaran käytöstä tehdään tarkempaa selkoa edellä nykytilan arviointia koskevassa kappaleessa sekä lakiehdotusten yksityiskohtaisissa perusteluissa (ks. kappaleet 2.4.1 ja 7.1).

Arkaluonteiset henkilötiedot

Perustuslakivaliokunta on arvioinut arkaluonteisten tietojen käsittelyä pitäen lähtökohtana, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (ks. PeVL 42/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatus lausunnot). Merkityksellistä on ollut, että valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädettyä erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvatuun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on tämän vuoksi arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4—5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp). Valiokunta

on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esimerkiksi PeVL 38/2016 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Valiokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esimerkiksi PeVL 3/2017 vp, s. 5). Valiokunta on uudemmassa käytännössä pitänyt asiaa sääätämisyjärjestyskysymyksenä (ks. esimerkiksi PeVL 15/2018 vp, s. 40).

Vaikka EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9 artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvytyden vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp), pitää perustuslakivaliokunta edelleen perusteltuna kuvata valtiosääntöisesti tiettyjä henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi (PeVL 15/2018 vp). Näillä tarkoitetaan laajempaa tietojoukkoa kuin vain tietosuoja-asetuksessa tarkoitetut erityiset henkilötietoryhmät ja rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvät henkilötiedot. Arkaluonteisten tietojen käsittelyn salliminen koskee valiokunnan mukaan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (ks. esimerkiksi PeVL 37/2013 vp). Tällaisten tietojen käsittely voi johtaa korostuneeseen tarpeeseen suojata henkilötietoja väärinkäytöltä (ks. myös PeVL 33/2016 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunta on todennut nimenomaisesti, että henkilön terveydentilaa tai sairautta koskevat tiedot ja rikoksen seuraamusta koskevat tiedot ovat tällaisia arkaluonteisia tietoja ja kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten rikos- ja terveydentilatietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä välttämättömään (ks. PeVL 3/2017 vp; ks. myös PeVL 17/2018 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä henkilötietoja koskevia tietosuojalain säännöksiä täsmennettäisiin vastaamaan perustuslain 10 §:stä seuraavia vaatimuksia, sen mukaisesti kuin perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään kyseisiä vaatimuksia arvioinut. Täsmennyksiä ehdotetaan lisäksi vastaamaan EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklan vaatimuksia, sen mukaisesti kuin kyseisiä vaatimuksia täsmennetään tietosuoja-asetuksessa. Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 51 kapaleen mukaan henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Asetuksen 9 ja 10 artiklassa säädetään erityisistä reunaehdoista erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen ja rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittelylle.

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä edelleen rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä välttämättömään ja se on pitänyt asiaa sääätämisyjärjestyskysymyksenä. Tältä osin tietosuojalain 6 ja 7 §:ään ehdotettavissa muutoksissa on pyritty ennen muuta varmistamaan, että pykälässä säädettävien arkaluonteisten henkilötietojen käsittely rajataan käsittelyn tarkoituksen kannalta välttämättömään. Välttämättömyyteen sitominen on katsottu tarpeelliseksi myös sen varmistamiseksi, että sääntely on tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla oikeasuhteista ja että siinä säädetään asetuksen edellyttämällä tavalla asianmukaisista ja riittävistä suojatoimenpiteistä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien

suojelemiseksi. Välttämättömyyttä koskevan suojatoimen ohella tietosuojalain 6 ja 7 §:iin ehdotetaan eräiltä osin myös muita käsittelyä koskevia täsmällisempiä suojatoimia. Tietosuojalain 6 ja 7 §:ään ehdotettavien täsmennysten katsotaan kokonaisuutena, yhdessä tietosuojalain nykyisten suojatoimia koskevien säännösten kanssa, täyttävän perustuslain 10 §:stä seuraavat vaatimukset.

Ehdotettujen muutosten suhdetta perustuslakiin ja tietosuoja-asetukseen on selostettu ja arvioitu tarkemmin nykytilan arviointia koskevassa kappaleessa ja lakiehdotusten yksityiskohtaisissa perusteluissa (ks. kappaleet 2.4.2 ja 7.1).

Muun kuin viranomaisen henkilötietojen käsittely julkista hallintotehtävää hoitaessa

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Julkisella hallintotehtävällä viitataan perustuslaissa verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Lainsäädäntö- tai tuomiovallan käyttöä sen sijaan ei voida pitää säännöksessä tarkoitettuna hallintotehtävänä. Perustuslain 124 §:n säännös kattaa sekä viranomaisille nykyisin kuuluvien tehtävien siirtämisen että hallintoon luettavien uusien tehtävien antamisen muille kuin viranomaisille (PeVL 26/2017 vp, s. 48, HE 1/1998 vp, s. 179/I).

Esityksessä ei ehdoteta julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan, että tietosuojalain 4 §:ssä säädettäisiin muulle kuin viranomaiselle oikeudellinen perusta käsitellä henkilötietoja silloin, kun ne hoitavat lailla tai lain nojalla annettuja julkisia hallintotehtäviä, joissa on kyse yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan tarkoittamasta yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta tai julkisen vallan käytöstä. Esityksessä on tältä osin tehty arviointia perustuslain ja tietosuoja-asetuksen vaatimusten osalta.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Tämä edellyttää muun muassa, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla. Tietosuojalaki on hallinnon yleislaki. Tietosuojalain 4 §:n 2 kohta on rajattu nimenomaisesti koskemaan viranomaisten henkilötietojen käsittelyä yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi (HE 9/2018 vp, s. 79). Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta on mahdollinen henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste myös yksityisille. Tietosuoja-asetus ei edellytä, että kaikkia yksittäisiä tiedonkäsittelytilanteita varten olisi olemassa erityislaki. Tietosuoja-asetus ei edellytä myöskään yksityisten tahojen osalta, että kaikkia yksittäisiä tiedonkäsittelytilanteita varten olisi olemassa erityislaki. Riittävää on, että lainsäädännössä huomioidaan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan reunaehdot. Perustuslakivaliokunnan (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5) mielestä henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Valiokunnan mielestä lähtökohtaisesti riittävää on, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteenso pivaa tietosuoja-asetuksen kanssa ja mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta nykyistä kansallista sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suoja ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn.

Tietosuojalain 4 §:ssä ehdotetaan tältä osin säädettäväksi oikeudellinen perusta myös muille kuin viranomaisille, kun ne hoitavat julkista hallintotehtävää, jossa on kyse yleistä etua

koskevan tehtävän suorittamisesta tai julkisen vallan käyttämisestä. Vastaavalla tavalla kuin viranomaisten käsittelyä koskevassa tietosuojalain 4 §:n 2 kohdassa, soveltamisala rajautuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun käsittelyyn. Ehdotettu sääntely ei siten koskisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittamaa käsittelyä, jossa on kyse rekisterinpitäjän lakisääteisen velvollisuuden noudattamisesta. Ehdotettu sääntely olisi vastaavalla tavalla sidottu myös tarpeellisuuteen ja oikeasuhteisuuteen. Sääntely ei myöskään loisi oikeutta käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja, joiden käsittelystä tulisi säätää perustuslakivaliokunnan ja tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

Muun kuin viranomaisen henkilötietojen käsittelystä julkista hallintotehtävää hoitaessa tehdään tarkemmin selkoa edellä kappaleessa 2.4.2 sekä tietosuojalain yksityiskohtaisissa perusteluissa (ks. kappale 7.1).

Hallituksen arvion mukaan esitys voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

tietosuojalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tietosuojalain (1050/2018) 14 §:n 4 momentti,
muutetaan 4 §:n 2 kohta, 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 7 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena
kuin niistä on 7 §:n 1 momentti laissa 1225/2023, sekä
lisätään 4 §:ään uusi 2 momentti, 6 §:ään uusi 3 momentti, 7 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin
se on laissa 1225/2023, uusi 3 ja 4 kohta, 7 §:ään uusi 3 momentti ja uusi 36 a §, seuraavasti:

4 §

Käsittelyn lainmukaisuus

Henkilötietoja saa käsitellä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti,
jos:

2) käsittely on tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaisen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai viranomaiselle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi;

Mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, koskee myös yhteisöjä, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden hoitaessa lailla tai lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää.

6 §

Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta:

1) vakuutuslaitoksen käsitellessä vakuutustoiminnassa saatuja tietoja vakuutetun, korvauksenhakijan, vakuutuksenhakijan sekä sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan, terveydentilasta, sairaudesta tai vammaisuudesta taikka sellaista häneen kohdistetuista hoitotoimenpiteistä tai niihin verrattavista toimista, jotka ovat välttämättömiä vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi;

2) tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka on välttämätöntä välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyn tärkeää yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi;

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tiedot on poistettava välittömästi sen jälkeen, kun tietoja ei tarvita vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Kohdassa tarkoitettulle henkilölle on ilmoitettava tietojen käytöstä, jos vakuutushakemuksen epääminen, vakuutuskorvauksen epääminen taikka muu kielteinen päätös johtuu kohdassa tarkoitettujen tietojen

käsittelystä. Tietoja ei saa käsitellä muuhun kuin kohdassa säädettyyn tarkoitukseen, jollei muualla toisin säädetä.

7 §

Rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvä käsittely

Tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikoksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos:

2) käsittely on välttämätöntä vakuutuslaitoksen käsitellessä vakuutustoiminnassa saatuja tietoja vakuutetusta, korvauksenhakijasta, vakuutuksenhakijasta sekä siitä henkilöstä, jolle vakuutussuojaa haetaan vakuutuslaitoksen vastuun selvittämiseksi;

3) käsittelystä säädetään laissa tai käsittely on välttämätöntä välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tärkeää yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi; tai

4) käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten tehtävään tietojen käsittelyyn.

Mitä 6 §:n 3 momentissa säädetään toimenpiteistä vakuutetun, korvauksenhakijan, vakuutuksenhakijan sekä sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan, oikeuksien suojaamiseksi, sovelletaan myös käsiteltäessä tämän pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja.

36 a §

Sertifointielimen akkreditointi

Kansallinen akkreditointielin akkreditoi tietosuoja-asetuksen 43 artiklassa tarkoitetun sertifointielimen.

Tietosuojavaltuutettu tai kansallisen akkreditointielimen nimeämä asiantuntija toimii akkreditoinnissa teknisenä asiantuntijana. Jos teknisenä asiantuntijana toimii kansallisen akkreditointielimen nimeämä asiantuntija, tietosuojavaltuutetulle on ennen akkreditoinnin myöntämistä varattava tilaisuus lausua tietosuoja-asetuksen 43 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen kriteerien täyttymisestä.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto määrittää ja perii valtiolle maksun tämän pykälän nojalla toteutetuista akkreditointi- ja arviointipalveluista. Tietosuojavaltuutetun toimistolla on oikeus saada Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta korvaus tämän pykälän mukaisten tehtävien suorittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

asunto-osaakeyhtiölain 2 luvun 15 §:n 4 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 2 luvun 15 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1330/2018.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

haastemieslain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan haastemieslain (505/1986) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 690/2016, seuraavasti:

4 a §

Yhteydenottotietojen saaminen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot voidaan antaa teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla. Valtion varoista voidaan maksaa korvausta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden perustamisesta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista. Tiedonsaajalla ei ole oikeutta luovuttaa tietoja edelleen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

eläintenpitokieltorekisteristä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan eläintenpitorekisteristä annetun lain (21/2011) 4 §:n 2 momentti
ja
muutetaan 4 §:n otsikko sekä 3 momentti seuraavasti:

4 §

Tietojen luovuttaminen rekisteristä

Tiedot 1 momentissa tarkoitettulle viranomaisille toimitetaan maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain (137/2004) 9 §:n 2 momentti
sekä 10 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 367/2017, seuraavasti:

9 §

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Rekisteristä saa luovuttaa tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muuna massaluovutuksena hyväksyttävää tarkoitusta varten.

10 §

Maksut

Teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muuna massaluovutuksena konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettavista tiedoista valtiolle perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

liiketoimintakiellosta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 21 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1107/2006, seuraavasti:

21 §

Rekisteri

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, jokaisella on oikeus saada tietoja rekisteriin voimassa olevista liiketoimintakielloista tehdyistä merkinnöistä myös kopiona ja tulosteena. Oikeusrekisterikeskus voi luovuttaa tietoja tuomioistuimelle ja muulle viranomaiselle, joka tarvitsee tietoja laissa säädetyn tehtävänsä hoitamiseksi, luottotietotoimintaa harjoittavalle yhteisölle sekä luotto- ja rahoituslaitoksille ja muulle yhteisölle, joka toiminnassaan jatkuvasti tarvitsee tietoja sopimusosapuolen luotettavuuden arvioimiseksi tai muuta tähän verrattavaa hyväksyttävää tarkoitusta varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velkajärjestelyrekisteristä annetun lain (368/2017) 8 §:n 3 momentti sekä 9 §:n 2 momentti seuraavasti:

8 §

51

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Rekisteristä saadaan luovuttaa tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muuna massaluovutuksena tuomioistuimille velkajärjestelyyn liittyviä tehtäviä, ulosotto-, vero-, poliisi- tai muulle viranomaiselle perintä- ja täytäntöönpanotehtäviä sekä luottotietotoiminnan harjoittajille luottotietorekisterin pitämistä varten. Tietoja saadaan lisäksi luovuttaa sille, joka tarvitsee niitä luoton myöntämistä ja valvontaa varten.

9 §

Maksut

Teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muuna massaluovutuksena velkajärjestelyrekisteristä annettavista tiedoista valtiolle perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

rikosrekisterilain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 215/2012, seuraavasti:

5 §

Oikeusrekisterikeskus voi luovuttaa edellä 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tietoja rikosrekisteristä näissä pykälissä säädettyihin tarkoituksiin myös konekielisessä muodossa tai teknisen rajapinnan taikka katseluyhteyden avulla, jos se on tietojen käyttötarve ja tarvittavat suojatoimet huomioon ottaen perusteltua. Edellä 2 §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto voidaan luovuttaa vain syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

säätiölain 14 luvun 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säätiölain (487/2015) 14 luvun 8 § seuraavasti:

14 Luku

Säätiön valvonta

8 §

Tietojen saaminen muilta viranomaisilta

Rekisteriviranomaisella on oikeus salassapitosäynnösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä saada viranomaiselta ja muulta julkista tehtävää hoitavalta tässä luvussa säädettyä säätiövalvontaa varten välttämättömät tiedot säätiöstä ja sen 1 luvun 8 §:ssä tarkoitettuun lähipiiriin kuuluvista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

yhdistyslain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdistyslain (503/1989) 47 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 462/2017, seuraavasti:

47 §

Yhdistysrekisteri ja rekisterinpitäjä

Jokaisella on oikeus saada tietoja, otteita ja todistuksia yhdistysrekisteristä ja siihen kuuluvista asiakirjoista. Patentti- ja rekisterihallitus saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kotikunnasta ja kansalaisuudesta tulosteena, teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla tai muuten sähköisesti taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

yrityskiinnityslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityskiinnityslain 634/1984 16 §:n otsikko sekä 1 ja 2 momentti, 26 §, 35 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 26 § laissa 1031/2003
lisätään 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1157/2013, uusi 3 momentti, 35 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

16 §

Yrityskiinnitysasioiden käsittely ja yrityskiinnitysrekisterin rekisterinpitäjä

Yrityskiinnitysasiat käsittelee Patentti- ja rekisterihallitus (rekisteriviranomainen).
Yrityskiinnitysrekisterin rekisterinpitäjä on Patentti- ja rekisterihallitus.

25 §

Yrityskiinnitysrekisteriin tehtävät merkinnät

Yrityskiinnitysrekisteriin merkitään henkilötietoina luonnollisen henkilön nimi, henkilötunnus, kotikunta ja kansalaisuus. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään rekisteriin syntymäaika. Ulkomailta asuvista rekisteriin merkitään kotikunnan sijasta kotiosoite.

26 §

Virheellisen ratkaisun ja rekisterimerkinnän korjaaminen

Yrityskiinnitysasiassa tehdyn virheellisen ratkaisun sekä yrityskiinnitysrekisterissä olevan virheellisen tiedon korjaamisessa noudatetaan hallintolain (434/2003) säännöksiä. Virheellisen

ja epätarkan henkilötiedon oikaisemiseen ja poistamiseen sovelletaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) säädetään.

35 §

Yrityskiinnitysrekisterin nojalla annettavat tiedot ja todistukset

Jokaisella on oikeus saada yrityskiinnitysrekisterin merkinnöistä tietoja, otteita ja todistuksia. Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), jäljempänä julkisuuslaki, 16 §:n 3 momentissa säädetään, Patentti- ja rekisterihallitus saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kansalaisuudesta, kotikunnasta ja ulkomailla asuvan asuinmaasta tulosteena, teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muutoin luovuttaa tai saattaa tiedot yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.

Patentti- ja rekisterihallitus saa luovuttaa tiedot yrityskiinnitysrekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen tunnusosasta ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteesta vain, jos luovutuksensaajalla on tietosuojalain (1050/2018) 29 §:n mukainen peruste tietojen käsittelylle. Tällaiset tiedot saadaan luovuttaa myös sähköisesti 1 momentissa säädetyllä tavalla suojattua tiedonsiirtoyhteyttä tai -tapaa käyttämällä. Lisäksi edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa rekisteriviranomaiselle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

tietosuojalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tietosuojalain (1050/2018) 14 §:n 4 momentti,
muutetaan 4 §:n 2 kohta, 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 7 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena
kuin niistä on 7 §:n 1 momentti laissa 1225/2023, sekä
lisätään 4 §:ään uusi 2 momentti, 6 §:ään uusi 3 momentti, 7 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin
se on laissa 1225/2023, uusi 3 ja 4 kohta, 7 §:ään uusi 3 momentti ja uusi 36 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Käsittelyn lainmukaisuus

Henkilötietoja saa käsitellä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti, jos:

2) käsittely on tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaisen toiminnassa yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi;

(Uusi 2 momentti)

6 §

Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta:

1) vakuutuslaitoksen käsitellessä vakuutus-toiminnassa saatuja tietoja vakuutetun ja korvauksenhakijan terveydentilasta, sairaudesta tai vammaisuudesta taikka sellaista häneen

4 §

Käsittelyn lainmukaisuus

Henkilötietoja saa käsitellä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti, jos:

2) käsittely on tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaisen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai viranomaiselle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi;

Mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, koskee myös yhteisöjä, säätioitä ja yksityisiä henkilöitä niiden hoitaessa lailla tai lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää.

6 §

Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta:

1) vakuutuslaitoksen käsitellessä vakuutus-toiminnassa saatuja tietoja vakuutetun, korvauksenhakijan, vakuutuksenhakijan sekä sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kohdistetuista hoitotoimenpiteistä tai niihin verrattavista toimista, jotka ovat tarpeen vakuutuslaitoksen vastuun selvittämiseksi;

2) tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä;

(Uusi 3 momentti)

terveydentilasta, sairaudesta tai vammaisuudesta taikka sellaista häneen kohdistetuista hoitotoimenpiteistä tai niihin verrattavista toimista, jotka ovat *välttämättömiä* vakuutuslaitoksen vastuun *arvioimiseksi ja* selvittämiseksi;

2) tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka on *välttämätöntä* välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyn *tärkeää yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi*;

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot on poistettava välittömästi sen jälkeen, kun tietoja ei tarvita vakuutuslaitoksen vastuun arvioimiseksi ja selvittämiseksi. Kohdassa tarkoitetulle henkilölle on ilmoitettava tietojen käytöstä, jos vakuutushakemuksen epääminen, vakuutuskorvauksen epääminen taikka muu kielteinen päätös johtuu kohdassa tarkoitettujen tietojen käsittelystä. Tietoja ei saa käsitellä muuhun kuin kohdassa säädettyyn tarkoitukseen, jollei muualla toisin säädetä.

7 §

7 §

Rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvä käsittely

Rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvä käsittely

Tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikoksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos:

Tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikoksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos:

2) tietoja käsitellään 6 §:n 1 momentin 1, 2 tai 7 kohdassa säädetystä tarkoituksessa.

2) käsittely on *välttämätöntä* vakuutuslaitoksen käsitellessä vakuutustoiminnassa saatuja tietoja vakuutetusta, korvauksenhakijasta, vakuutuksenhakijasta sekä siitä henkilöstä, jolle vakuutussuojaa haetaan vakuutuslaitoksen vastuun selvittämiseksi;

3) käsittelystä säädetään laissa tai käsittely on *välttämätöntä* välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä *tärkeää yleistä etua* koskevan tehtävän suorittamiseksi; tai

4) käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten tehtävään tietojen käsittelyyn.

(Uusi 3 momentti)

Mitä 6 §:n 3 momentissa säädetään toimenpiteistä vakuutetun, korvauksenhakijan,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vakuutuksenhakijan sekä sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan, oikeuksien suojaamiseksi, sovelletaan myös käsiteltäessä tämän pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja.

14 §

Tietosuojavaltuutetun tehtävät ja toimivaltuudet

Tietosuojavaltuutettu akkreditoi tietosuoja-asetuksen 43 artiklassa tarkoitetun sertifiointielimen.

(kumotaan)

(Uusi)

36 a §

Sertifiointielimen akkreditointi

Kansallinen akkreditointielin akkreditoi tietosuoja-asetuksen 43 artiklassa tarkoitetun sertifiointielimen.

Tietosuojavaltuutettu tai kansallisen akkreditointielimen nimeämä asiantuntija toimii akkreditoinnissa teknisenä asiantuntijana. Jos teknisenä asiantuntijana toimii kansallisen akkreditointielimen nimeämä asiantuntija, tietosuojavaltuutetulle on ennen akkreditoinnin myöntämistä varattava tilaisuus lausua tietosuoja-asetuksen 43 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen kriteerien täyttymisestä.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto määrää ja perii valtiolle maksun tämän pykälän nojalla toteutetuista akkreditointi- ja arviointipalveluista. Tietosuojavaltuutetun toimistolla on oikeus saada Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta korvaus tämän pykälän mukaisten tehtävien suorittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

2.

Laki

asunto-osakeyhtiölain 2 luvun 15 §:n 4 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Tällä lailla kumotaan asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 2 luvun 15 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1330/2018.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

3.

Laki

haastemieslain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan haastemieslain (505/1986) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 690/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 a §

4 a §

Yhteydenottotietojen saaminen

Yhteydenottotietojen saaminen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Edellä 1 momentissa tarkoitettut tiedot voidaan antaa *teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona*. Valtion varoista voidaan maksaa korvausta *käyttöyhteyden* perustamisesta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista. Tiedonsaajalla ei ole oikeutta luovuttaa *tietojoukkona tai teknisen käyttöyhteyden avulla luovutettuja* tietoja edelleen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut tiedot voidaan antaa *teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla*. Valtion varoista voidaan maksaa korvausta *teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden* perustamisesta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista. Tiedonsaajalla ei ole oikeutta luovuttaa tietoja edelleen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
..

4.

Laki

eläintenpitokieltorekisteristä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan eläintenpitorekisteristä annetun lain (21/2011) 4 §:n 2 momentti
ja
muutetaan 4 §:n otsikko sekä 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Tietojen luovuttaminen rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla

Tietojen luovuttaminen rekisteristä

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

(2 mom. kumotaan)

Tiedot 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille viranomaisille toimitetaan maksutta.

Tiedot 1 momentissa tarkoitettulle viranomaisille toimitetaan maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
..

5.

Laki

konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain (137/2004) 9 §:n 2 momentti sekä 10 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 367/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Rekisteristä saa luovuttaa tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai muuna massaluovutuksena hyväksyttävää tarkoitusta varten.

9 §

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Rekisteristä saa luovuttaa tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muuna massaluovutuksena hyväksyttävää tarkoitusta varten.

10 §

Maksut

Teknisen käyttöyhteyden kautta tai muuna massaluovutuksena konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettavista tiedoista valtiolle perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

10 §

Maksut

Teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muuna massaluovutuksena konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettavista tiedoista valtiolle perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
..

6.

Laki

liiketoimintakiellosta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 21 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1107/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

21 §

Rekisteri

Rekisteri

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, jokaisella on oikeus saada tietoja rekisteriin voimassa olevista liiketoimintakielloista tehdyistä merkinnöistä myös kopiona ja tulosteena. Oikeusrekisterikeskus voi luovuttaa tietoja *teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti* tuomioistuimelle ja muulle viranomaiselle, joka tarvitsee tietoja laissa säädetyn tehtävänsä hoitamiseksi, luottotietotoimintaa harjoittavalle yhteisölle sekä luotto- ja rahoituslaitoksille ja muulle yhteisölle, joka toiminnassaan jatkuvasti tarvitsee tietoja sopimusosapuolen luotettavuuden arvioimiseksi tai muuta tähän verrattavaa hyväksyttävää tarkoitusta varten. *Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista on luovutuksensaajan annettava rekisterinpitäjälle selvitys tietojen suojaamisesta.*

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, jokaisella on oikeus saada tietoja rekisteriin voimassa olevista liiketoimintakielloista tehdyistä merkinnöistä myös kopiona ja tulosteena. Oikeusrekisterikeskus voi luovuttaa tietoja tuomioistuimelle ja muulle viranomaiselle, joka tarvitsee tietoja laissa säädetyn tehtävänsä hoitamiseksi, luottotietotoimintaa harjoittavalle yhteisölle sekä luotto- ja rahoituslaitoksille ja muulle yhteisölle, joka toiminnassaan jatkuvasti tarvitsee tietoja sopimusosapuolen luotettavuuden arvioimiseksi tai muuta tähän verrattavaa hyväksyttävää tarkoitusta varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

7.

Laki

velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velkajärjestelyrekisteristä annetun lain (368/2017) 8 §:n 3 momentti sekä 9 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Rekisteristä saadaan luovuttaa tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai muuna massaluovutuksena tuomioistuimille velkajärjestelyyn liittyviä tehtäviä, ulosotto-, vero-, poliisi- tai muulle viranomaiselle perintä- ja täytäntöönpanotehtäviä sekä luottotietotoiminnan harjoittajille luottotietorekisterin pitämistä varten. Tietoja teknisen käyttöyhteyden välityksellä saadaan lisäksi luovuttaa sille, joka tarvitsee niitä luoton myöntämistä ja valvontaa varten.

9 §

Maksut

Teknisen käyttöyhteyden kautta tai muuna massaluovutuksena velkajärjestelyrekisteristä annettavista tiedoista valtiolle perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

8 §

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Rekisteristä saadaan luovuttaa tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muuna massaluovutuksena tuomioistuimille velkajärjestelyyn liittyviä tehtäviä, ulosotto-, vero-, poliisi- tai muulle viranomaiselle perintä- ja täytäntöönpanotehtäviä sekä luottotietotoiminnan harjoittajille luottotietorekisterin pitämistä varten. Tietoja saadaan lisäksi luovuttaa sille, joka tarvitsee niitä luoton myöntämistä ja valvontaa varten.

9 §

Maksut

Teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muuna massaluovutuksena velkajärjestelyrekisteristä annettavista tiedoista valtiolle perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
..

8.

Laki

rikosrekisterilain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 215/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Oikeusrekisterikeskus voi luovuttaa edellä 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tietoja rikosrekisteristä näissä pykälissä säädettyihin tarkoituksiin myös konekielisessä muodossa tai *teknisen käyttöyhteyden välityksellä*, jos se on tietojen käyttötarve ja tarvittavat suojatoimet huomioon ottaen perusteltua. Edellä 2 §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto voidaan luovuttaa vain syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle.

Oikeusrekisterikeskus voi luovuttaa edellä 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tietoja rikosrekisteristä näissä pykälissä säädettyihin tarkoituksiin myös konekielisessä muodossa tai *teknisen rajapinnan taikka katseluyhteyden avulla*, jos se on tietojen käyttötarve ja tarvittavat suojatoimet huomioon ottaen perusteltua. Edellä 2 §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto voidaan luovuttaa vain syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

9.

Laki

säätiölain 14 luvun 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säätiölain (487/2015) 14 luvun 8 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 Luku

14 Luku

Säätiön valvonta

Säätiön valvonta

8 §

8 §

Tietojen saaminen muilta viranomaisilta

Tietojen saaminen muilta viranomaisilta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Rekisteriviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä saada viranomaiselta ja muulta julkista tehtävää hoitavalta tässä luvussa säädettyä säätiövalvontaa varten välttämättömät tiedot säätiöstä ja sen 1 luvun 8 §:ssä tarkoitettuun lähipiiriin kuuluvista. *Tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuudesta on säädetty.*

Rekisteriviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä saada viranomaiselta ja muulta julkista tehtävää hoitavalta tässä luvussa säädettyä säätiövalvontaa varten välttämättömät tiedot säätiöstä ja sen 1 luvun 8 §:ssä tarkoitettuun lähipiiriin kuuluvista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

10.

Laki

yhdistyslain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdistyslain (503/1989) 47 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 462/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

47 §

47 §

Yhdistysrekisteri ja rekisterinpitäjä

Yhdistysrekisteri ja rekisterinpitäjä

Jokaisella on oikeus saada tietoja, otteita ja todistuksia yhdistysrekisteristä ja siihen kuuluvista asiakirjoista. Patentti- ja rekisterihallitus saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kotikunnasta ja kansalaisuudesta tulosteena, *teknisen käyttöyhteyden* avulla tai muuten sähköisesti

Jokaisella on oikeus saada tietoja, otteita ja todistuksia yhdistysrekisteristä ja siihen kuuluvista asiakirjoista. Patentti- ja rekisterihallitus saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kotikunnasta ja kansalaisuudesta tulosteena, *teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden* avulla tai muuten

Voimassa oleva laki

Ehdotus

taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.

sähköisesti taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

11.

Laki

yrityskiinnityslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityskiinnityslain 634/1984 16 §:n otsikko sekä 1 ja 2 momentti, 26 §, 35 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 26 § laissa 1031/2003
lisätään 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1157/2013, uusi 3 momentti, 35 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

Rekisteriviranomainen

Yrityskiinnityksiasioiden käsittely ja yrityskiinnitysrekisterin rekisterinpitäjä

Yrityskiinnityksiasiat käsittelee patentti- ja rekisterihallitus (rekisteriviranomainen).

Yrityskiinnityksiasiat käsittelee Patentti- ja rekisterihallitus (rekisteriviranomainen).

Rekisteriviranomainen pitää yrityskiinnityksistä yrityskiinnitysrekisteriä, joka on yhteinen koko maalle.

Yrityskiinnitysrekisterin rekisterinpitäjä on Patentti- ja rekisterihallitus.

25 §

25 §

Yrityskiinnitysrekisteriin tehtävät merkinnät

Yrityskiinnitysrekisteriin tehtävät merkinnät

(Uusi 3 momentti)

Yrityskiinnitysrekisteriin merkitään henkilötietoina luonnollisen henkilön nimi, henkilötunnus, kotikunta ja kansalaisuus. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään rekisteriin syntymäaika. Ulkomailla

asuvista rekisteriin merkitään kotikunnan sijasta kotiosoite.

26 §

Virheellisen ratkaisun ja rekisterimerkinnän korjaaminen

Yrityskiinnitysasiassa tehdyn virheellisen ratkaisun sekä yrityskiinnitysrekisterissä olevan virheellisen tiedon korjaamisessa noudetaan hallintolain (434/2003) säännöksiä.

26 §

Virheellisen ratkaisun ja rekisterimerkinnän korjaaminen

Yrityskiinnitysasiassa tehdyn virheellisen ratkaisun sekä yrityskiinnitysrekisterissä olevan virheellisen tiedon korjaamisessa noudetaan hallintolain (434/2003) säännöksiä. Virheellisen ja epätarkan henkilötiedon oikaisemiseen ja poistamiseen sovelletaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) säädetään.

35 §

Yrityskiinnitysrekisterin nojalla annettavat tiedot ja todistukset

Yrityskiinnitysrekisteriin tehdyistä merkinnöistä ja siihen kuuluvista asiakirjoista on jokaisella oikeus saada tietoja.

(Uusi 2 momentti)

35 §

Yrityskiinnitysrekisterin nojalla annettavat tiedot ja todistukset

Jokaisella on oikeus saada yrityskiinnitysrekisterin merkinnöistä tietoja, otteita ja todistuksia. Sen estämättä, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), jäljempänä julkisuuslaki, 16 §:n 3 momentissa säädetään, Patentti- ja rekisterihallitus saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kansalaisuudesta, kotikunnasta ja ulkomailla asuvan asuinmaasta tulosteena, teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muutoin luovuttaa tai saattaa tiedot yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.

Patentti- ja rekisterihallitus saa luovuttaa tiedot yrityskiinnitysrekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen tunnusosasta ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteesta vain, jos luovutuksensaajalla on tietosuojalain (1050/2018) 29 §:n mukainen peruste tietojen käsittelylle. Tällaiset tiedot saadaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

luovuttaa myös sähköisesti 1 momentissa säädetyllä tavalla suojattua tiedonsiirtoyhteyttä tai -tapaa käyttämällä. Lisäksi edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa rekisteriviranomaiselle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
. .